

Uznanie a výkon cudzích rozhodnutí v EU

©OLEXOVA VASILISIN s.r.o., 2012

OBSAH:

A/	Úvod	
1.1	Vymedzenie riešeného problému	7
1.1.1	Vývoj v oblasti uznávania a výkonu cudzích súdnych rozhodnutí	8
1.2	Zmysel a ciele dizertačnej práce	14
1.3	Teoretické koncepty	19
1.4	Výskum (plán výskumu) a charakteristika zdrojov informácií	22
1.4.1	Plán výskumu – metodológia	24
1.4.2	Všeobecné východiská	25
1.5	Úvodné myšlienky k porovnaniu rozhodnutí podľa Brusel I, EET, EPR a EDN	27
B/	Uznanie a výkon cudzích rozhodnutí	
2.1	Brusel I x	28
2.1.1	Pôsobnosť Brusel I	28
2.1.2	Definícia pojmu rozsudok	30
2.1.3	Uznanie cudzieho rozhodnutia a jeho prekážky	30
2.1.3.1	Rozpor s verejným poriadkom	31
2.1.3.2	Odňatie práva byť vypočutý	32
2.1.3.3	Res iudicata	33
2.1.3.4	Porušenie pravidiel o medzinárodnej príslušnosti	34
2.1.3.5	Závazky k nečlenským štátom	35
2.1.4	Výkon cudzieho rozhodnutia podľa Brusel I	35
2.1.4.1	Konanie o prehlásení vykonateľnosti	35
2.1.4.2	Výkon cudzieho rozhodnutia	38
2.1.5	Prax a budúcnosť konania podľa nariadenia Brusel I	38
2.2	EET	41
2.2.1	Pôsobnosť nariadenia EET	42
2.2.2	Zrušenie doložky vykonateľnosti (exequatur)	44
2.2.3	Podmienky vydania potvrdenia EET	44
2.2.4	Konanie o vydanie potvrdenia – osvedčenia	45
2.2.4.1	Minimálne pravidlá pre konanie o nesporných nárokoch	46
2.2.5	Výkon a vykonávacie konanie	49
2.2.5.1	Zamietnutie a odopretie výkonu	50
2.2.6	Prax a budúcnosť osvedčenia o európskom exekučnom titule	51
2.3	Európsky platobný rozkaz	52

2.3.1	Pôsobnosť	52
2.3.2	Postup podľa nariadenia EPR	53
2.3.3	Právomoc súdu	55
2.3.4	Opravné prostriedky	57
2.3.5	Vykonateľnosť EPR	58
2.3.6	Výkon EPR	59
2.3.7	Prax a budúcnosť európskeho platobného rozkazu	60
2.4	EDN	62
2.4.1	Pôsobnosť	62
2.4.2	Európske konanie o drobných nárokoch	63
2.4.3	Uznanie a výkon podľa EDN	64
2.4.4	Prax a budúcnosť Európskeho konania vo veciach s nízkou hodnotou sporu	64
C/	Záver	
3.1	Porovnanie inštitútu uznania cudzieho rozhodnutia a jeho výkonu podľa jednotlivých nariadení	66
3.2	Zhrnutie hlavných rozdielov medzi procesnými postupmi výkonu cudzieho rozhodnutia podľa jednotlivých nariadení	67
3.3	Zjednodušenie výkonu cudzích rozhodnutí v EU	69
3.4	Odpovede na vytýčené tézy	70
3.5	Vlastný záver	71
	Použitá literatúra	73

ABSTRAKT (SVK):

Práca Uznanie a výkon cudzích rozhodnutí je zameraná na poukázanie na potrebu a vývoj právnej úpravy EU v oblasti výkonu rozhodnutí jedného členského štátu EU v inom členskom štáte, ktorá je vysoko aktuálna pre stále sa rozvíjajúci styk krajín EU, tak v obchodnej, ako aj v súkromnej sfére. Jej pozornosť je zameraná najmä na porovnanie právnej úpravy dostupných nástrojov európskeho práva v tejto oblasti, priblíženie a zdôvodnenie ich rozdielností, prínosov, výhod a nevýhod a poukázanie na potrebu ďalšieho vývoja v tejto oblasti.

ABSTRAKT (ENG):

The thesis Recognition and Enforcement of Foreign Judgements focuses on the need and the development of legal regulations of EU in the field of enforcement of foreign judgements of one member state in another member state, which is highly actual for permanently developing relationships of member states of EU, both in commercial and private sphere. Its attention is focused mainly on the comparison of the legal regulations of available instruments of European Law in this area, clarification and justification of their differences, benefits, advantages and disadvantages and emphasising the need of further development in this area.

A/ Úvod

1.1 Vymedzenie riešeného problému

Hlavným zámerom pri voľbe tejto témy je jej aktuálnosť ako aj dôležitosť z dôvodu stále vysokej plurality vzťahov medzi súkromnoprávnymi subjektmi v jednotlivých štátoch ako jednej z páľčivých charakteristík súčasnej EÚ. Východiskovým predpokladom zabezpečenia ochrany a vynútenia práv a povinností z týchto vzťahov je okrem iného aj existencia fungujúcich a jednotných pravidiel regulujúcich uznanie a výkon súdnych rozhodnutí medzi jednotlivými členskými štátmi.

Rapidný vývoj európskeho medzinárodného práva súkromného v posledných rokoch ovplyvňuje všetky členské krajiny, ku ktorým patrí aj Slovenská republika. Tento vývoj možno veľmi dobre vidieť aj na prijatých a pripravovaných právnych aktoch, ktoré sa týkajú viacerých oblastí.

Potreba zabezpečiť rýchle a účinné vymáhanie splatných pohľadávok je najmä pre hospodárske subjekty v EU ekonomicky kľúčová, keďže omeškanie s úhradou platieb je hlavným dôvodom platobnej neschopnosti, ktorý v konečnom dôsledku vedie k prepúšťaniu zamestnancov, ako aj inej strate či obmedzeniu ekonomických zdrojov v komplexe ohrozujúcich najmä malých alebo stredných podnikateľov ako takých.

Z celého poňatia je zrejmé, že zlepšovanie spolupráce v civilných veciach je základným kameňom pre vytvorenie európskeho justičného priestoru.

Určenie cezhraničných civilných pravidiel vymáhania dlhov vedie k uľahčeniu prístupu k justícii pre občanov EU a vedie k ďalším krokom zblížovania právnych úprav členských štátov.

V rámci EU problematiku uznávania a výkonu cudzích rozhodnutí upravujú viaceré nariadenia, ktoré sú vo všeobecnosti priamo záväzné pre všetky členské štáty, v dôsledku čoho je úprava uznávania a výkonu rozhodnutí v EU jednotná.

Medzi tieto nariadenia patria najmä:

- Nariadenie Rady (ES) č. 44/2001 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (ďalej ako Nariadenie Brusel I),
- Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností (ďalej ako Nariadenie Brusel II bis),
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky (ďalej ako Nariadenie EET),
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006, ktorým sa zavádza európske konanie o platobnom rozkaze (ďalej ako Nariadenie EPR),

- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007, ktorým sa ustanovuje Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu (ďalej ako Nariadenie EDN)

Práve vďaka týmto nariadeniam je postup pri uznávaní a výkone rozhodnutí v EU v porovnaní s úpravou vo vzťahu k iným štátom značne zjednodušený a zrýchlený. Hoci uvedené nariadenia majú svoje osobitosti, v princípe možno povedať, že cudzie rozhodnutia sú, za splnenia určitých podmienok, uznávané (v niektorých prípadoch aj vykonávané) automaticky, bez osobitného konania. Vyžaduje sa iba splnenie určitých formálnych podmienok kedy sa rozhodnutia nepreskúmavajú z hľadiska ich obsahu.¹

Prvé zo spomenutých nariadení - Brusel I je predpisom s najširšou vecnou pôsobnosťou. Posledné tri citované nariadenia radíme medzi pramene, ktoré upravujú len niektoré druhy súdnych rozhodnutí, ktorých snahou je čo najväčšie zjednodušenie uznania a výkonu súdnych rozhodnutí.

V dizertačnej práci sa chystám venovať pozornosť len vymedzenej časti riešenej problematiky, a to rozboru komunitárnej úpravy uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí vo veciach občianskych a obchodných.

V posledných rokoch je novým trendom čo najväčšie zjednodušenie uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí. Predmetom tejto práce by mali byť práve tieto zjednodušené spôsoby takéhoto uznávania a výkonu rozhodnutí, a to najmä ich dôsledný pozitívno-právny resp. legislatívny a právno-teoretický rozbor, rozčlenenie prvkov do porovnateľných či inak spracovateľných kategórií, vlastné porovnanie a syntetické posúdenie. Ako výsledok takéhoto postupu očakávam systematické zhodnotenie pozitív a negatív zjednodušenej právnej úpravy.

Zavedenie predmetných inštitútov do právnych poriadkov jednotlivých členských krajín bolo nevyhnutné najmä z nasledovných dôvodov:

- a) zvyšovanie počtu cezhraničných obchodov, a teda i cezhraničných sporov
- b) pretrvávajúce prekážky účinného vymoženia oprávnených nárokov veriteľov
- c) obavy podnikateľ mimo hranice domovského štátu
- d) príležitosť pre dlžníka pohodlne zabezpečiť nevyožiteľnosť pohľadávky veriteľa
- e) nevyhnutnosť uskutočnenia konania o vykonateľnosti, ktoré celé konanie bezúčelne združuje a predlžuje

1.1.1 Vývoj v oblasti uznávania a výkonu cudzích súdnych rozhodnutí

Nosnou myšlienkou zjednocovania štátov ES bola pôvodne len ekonomická integrácia. Jej postupným rozširovaním a prehlbovaním sa otvorila otázka dosahu integrácie aj do ďalších oblastí spoločenských a právnych vzťahov.

Jednotlivé štáty poňali takúto ekonomickú integráciu formou vytvorenia jednotného trhu, a to v podobe postupného realizovania voľného pohybu tovaru, služieb kapitálu a osôb. Rovnako ako hmotnoprávna, tak aj procesnoprávna oblasť súkromného práva zostávala nezjednotená. V záujmu úspešnosti cezhraničných

¹ <http://portal.gov.sk/Portal/sk/Default.aspx?CatID=39&aid=577>

obchodných transakcií a dovŕšenia načatého zámeru bolo tak potrebné prehodnotiť jestvujúci stav a pokúsiť sa prekonať prekážky, čo sa nemohlo zaobiť bez dôrazu na problematiku uznávania a výkonu cudzích rozhodnutí.

Zvýšená ekonomická spolupráca so sebou nutne prinášala aj nárast vzťahov medzi subjektmi nielen členských štátov ES, s ktorými nutne súvisel aj zvýšený výskyt sporov o práva a povinnosti z týchto vzťahov. Prvé pokusy o vytvorenie jednotných pravidiel v rámci uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí v EU teda nenechali právne subjekty dlho čakať - tieto prvé zjednocujúce tendencie však ešte nemali podobu komplexnej nadnárodnej právnej úpravy. Zmluva o založení EHS iba v článku 220 zavazovala členské štáty v prípade potreby začať rokovania, ktorých cieľom malo byť zaistenie zjednodušenia formalít týkajúcich sa vzájomného uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí.²

Prvým významným krokom na ceste k zjednodušeniu formalít pri procese uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí bolo prijatie dohovoru o súdnej príslušnosti a výkonu súdnych rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach dňa 27.9.1968 (ďalej len **Bruselský dohovor**³). Bruselský dohovor tým predznamenal vývoj v oblasti justičnej spolupráce v civilných a obchodných veciach, ktoré boli dovtedy takmer výlučne upravované prostredníctvom medzinárodných zmlúv.³

Hlavným nedostatkom Bruselského dohovoru bola jeho koncepcia ako poloopená medzinárodná zmluva, ktorá spočívala v nemožnosti rozšíriť počet zmluvných štátov dohovoru aj o krajiny, ktoré dovtedy neboli členmi Európskeho spoločenstva.⁴ Určitým riešením tohto hlavného nedostatku prinieslo až uzatvorenie nového Dohovoru, ktorým bol **Lugánsky dohovor**. Lugánsky dohovor rozšíril pravidlá o určovaní príslušnosti medzi členskými štátmi, ktoré boli stanovené v roku 1968 aj za hranice Európskej únie.⁵

Zásadným medzníkom v ďalšom vývoji spolupráce bolo predovšetkým uzatvorenie **Amsterdamskej zmluvy**. Tento dokument ako jeden z hlavných cieľov zakotvil čo najširšiu súdnu spoluprácu, zblížovanie domácich právnych predpisov členských štátov a odstraňovanie prekážok v procesnom konaní. Zároveň došlo k presunutiu justičnej spolupráce a vnútorných záležitostí do prvého piliera, čo umožnilo upravovať túto oblasť formou smerníc a nariadení. Tým zároveň odpadla aj ďalšia z prekážok fungovania komunitárneho práva.

Text zmluvy tiež priamo hovorí o opatreniach, ktoré je možné prijímať k zlepšeniu a zjednodušeniu uznávania a výkonu súdnych a mimosúdnych rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach, v prípade ak je to nutné k riadnemu fungovaniu vnútorného trhu. Táto nová kompetencia tak otvorila cestu k harmonizácii a zjednoteniu v tejto oblasti.

Ďalším a veľmi významným krokom bolo prijatie nariadenia Rady (ES) č. 44/2001/ES o súdnej príslušnosti a uznávaní a výkonu súdnych rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach (ďalej len „**Brusel I**“), ktoré vstúpilo do platnosti 1.3.2002 a nahradilo medzi členskými štátmi EU Bruselský dohovor. Nariadenie Brusel I sa

² VAŠKE V., Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice. Praha: C.H.Beck, 2007, s. 3

³ tamtiež

⁴ GEIMER R., SCHÜTZE R., Europäischen Zivilverfahrensrecht, Mnichov: C.H.Beck, 2004, s. 16

⁵ TÝČ V., Evropská unie pro ekonomy, Praha: Linde a.s., 2006, s. 243

teda použije vo veciach občianskych a obchodných bez ohľadu na druh súdnictva. Nevzťahuje sa na veci daňové, colné a správne a tiež sú výslovne vyňaté z pôsobnosti nariadenia veci osobného stavu, bezpodielové spoluvlastníctvo manželov, oblasť dedičského práva, spôsobilosť k právam a právnym úkonom, ako aj zastupovanie fyzických osôb, konkurzy a vyrovnania, oblasť sociálneho zabezpečenia, či rozhodcovské konanie.

Nariadenie Brusel I. stanovilo tieto základné pravidlá:

- rozsudky vydané a vykonateľné v jednom členskom štáte môžu byť vykonané v inom členskom štáte po ich vyhlásení za vykonateľné v tomto inom členskom štáte na žiadosť ktorejkoľvek zainteresovanej strany v danej veci
- žiadosť sa musí predložiť miestne príslušnému súdu, miestne príslušný je ten, ktorý je podľa bydliska strany, proti ktorej sa výkon rozsudku žiada, alebo podľa miesta výkonu rozsudku
- vyhlásenie o vykonateľnosti bude vydané po splnení určitých formálnych náležitostí, pričom musí byť doručené druhej zmluvnej strane, ktorá proti rozsudku môže vzniesť námietku len súdnou cestou
- uznanie cudzieho rozsudku súd môže odmietnuť, ak by jeho uznanie bolo v rozpore s verejným poriadkom, ak by bolo nezlučiteľné so skorším rozsudkom alebo ak písomnosť, ktorou sa konanie začalo, nebola doručená v stanovenom čase, alebo ak sa druhá strana na súd nedostaví⁶

Aj ak by sa tento postup mohol zdať relatívne jednoduchý, nariadenie neodstraňuje všetky prekážky voľného pohybu rozsudkov v EU a ponecháva celý rad prechodných opatrení, ktoré sú ešte stále príliš obmedzujúce.

Európska rada na zasadaní v Tampere v októbri 1999 vyzvala k ďalšiemu znižovaniu prechodných opatrení potrebných na výkon cudzích rozsudkov. V novembri 2000 Rada prijala program, ktorého obsahom bolo okrem iného vytvorenie návrhu ďalšieho postupu k uľahčeniu vzájomného uznávania súdnych rozhodnutí v rámci ES.⁷ Cieľom programu je zrušiť všetky postupy potrebné na dosiahnutie vykonateľnosti rozsudkov v občianskych a obchodných veciach. Bolo prijaté rozhodnutie o tom, že sa bude konať postupne a začne sa s veľmi špecifickým pilotným projektom - zrušením postupu o vykonateľnosti rozsudkov pri nesporných nárokoch.

Dňa 21.4.2004 bolo prijaté nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 805/2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky. Uvedené nariadenie za určitých podmienok odstraňuje všetky prechodné opatrenia v členskom štáte žiadanom o výkon rozsudku. Tieto opatrenia boli doteraz potrebné pri rozhodnutiach, pri ktorých sa preukázateľne nepopiera charakter alebo výška dlhu a ktoré boli vydané v inom členskom štáte. Tieto podmienky sa týkajú predovšetkým doručovania písomností v prípade rozsudkov vydaných v neprítomnosti odporcu. Zrušenie postupu o vykonateľnosti rozsudku umožní veriteľom dosiahnuť rýchly a účinný výkon rozsudku v členskom štáte výkonu rozsudku, a to bez účasti súdov a bez časovo náročných a nákladných formalít.⁸

⁶ http://ec.europa.eu/civiljustice/enforce_judgement/enforce_judgement_ec_sk.htm

⁷ MELICHEROVÁ D., Problematika zavedení evropského exekučního titulu pro nesporné nároky do právního řádu ČR. Soudce, 2006, roč. 8, č. 2, s. 24-26

⁸ http://ec.europa.eu/civiljustice/enforce_judgement/enforce_judgement_ec_sk.htm

Dňa 15.3.2005 Európska komisia prijala návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovuje Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu. Cieľom návrhu bolo zjednodušiť, urýchliť a najmä znížiť náklady súdnych sporov v konaniach s nízkou hodnotou sporu zavedením Európskeho konania vo veciach s nízkou hodnotou sporu, ktoré by bolo k dispozícii pri sporoch, ako alternatíva ku konaniam jestvujúcim v právnych poriadkoch jednotlivých členských štátov, ktoré tým ostanú nedotknuté. Návrh okrem toho odstráni prechodné opatrenia, ktoré sa ešte stále vyžadujú pri uznávaní a výkone rozsudkov. Rozsudok vynesený v Európskom konaní vo veciach s nízkou hodnotou bude uznaný a vykonateľný v inom členskom štáte bez potreby vyhlásiť jeho vykonateľnosť a bez akejkoľvek možnosti vnieť námietku proti jeho uznaniu.⁹

Ako už bolo vyššie uvedené medzi základné pramene, ktorých analýza bude prostriedkom spracovania dizertačnej práce sú najmä BRUSEL I, EET, EPR a EDN. Rozhodujúcim podkladom pre porovnanie procesov uznania a výkonu súdnych rozhodnutí podľa jednotlivých nariadení je rozlíšenie ich vzájomných vzťahov a funkcií, ktoré majú ako právny nástroj pre uznanie súdnych rozhodnutí plniť.

Je potrebné uviesť, že hoci sa všetky nariadenia týkajú uznania a výkonu cudzích súdnych rozhodnutí, ich význam sa v určitých prípadoch odlišuje. Základnými nariadeniami, ktoré obsahujú jednotnú úpravu uznania a výkonu cudzích rozhodnutí podľa vnútroštátnych procesných predpisov jednotlivých členských štátov sú iba nariadenia Brusel I a nariadenia EET. Tieto boli prijaté najmä za účelom uznania a výkonu výslovne cudzích súdnych rozhodnutí. Na druhej strane nariadenia EPR a EDN už predstavujú celkom iný typ základných konaní v ktorých síce rozhodujú súdy členských štátov, t.z. ide o cudzie súdne rozhodnutia, ale aj tak ide o rozhodnutia, ktoré sú výsledkom konania riadeného nie podľa pravidiel vnútroštátnych, ale podľa pravidiel spoločných a použiteľných vo všetkých členských štátoch. Táto skutočnosť je pre zjednodušenie samotného uznania a výkonu cudzích rozhodnutí veľmi dôležitá, keďže odlišnosť právnej úpravy pravidiel konania v štáte pôvodu rozhodnutia a v štáte jeho výkonu môže byť hlavnou príčinou komplikovanejšieho procesu uznania a výkonu rozhodnutia.

1.2 Zmysel a ciele dizertačnej práce

Účelom práce je poskytnúť relatívne komplexný pohľad na problematiku uznania a výkonu cudzích rozhodnutí. Kľúčovým zámerom je zdôvodniť použitie jednotlivých procesných inštitútov a zoznámiť čítaľa s ich teoretickou obsahovou náplňou.

V tejto dizertačnej práci mienim vykonať rozbor jednotlivých spôsobov uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí vo veciach občianskych a obchodných vo svetle európskej právnej úpravy prijatej v posledných rokoch. Pre porovnanie a možné zhodnotenie zjednodušujúcich prvkov, ktoré nové nariadenia prinášajú, bude dôkladne skúmaný aj spôsob uznania rozhodnutia podľa nariadenia Brusel I, ktoré vôbec ako prvé regulovalo túto problematiku. Zároveň bude analytickou snahou rozobrať jednotlivé fázy uznania a výkonu podľa všetkých

⁹ tamtiež

ostatných nariadení z pohľadu základných charakteristík potrebných na ich rozlíšenie a uplatnenie v praxi. Na dôvažok bude venovaná pozornosť aj historickému vývoju súčasnej platnej právnej úpravy.

Analýza tak bude postavená na viacerých prepojených platformách - v súbore aktuálne platných predpisov stanovujúcich pravidlá uznania a výkonu, v súbore fáz a iných kategórií príslušného procesu, v súbore skutočných požiadaviek právnej praxe a napokon v súbore pravidiel rozlíšených časom ich účinnosti.

V úvode tejto práce je zároveň načrtnutý právny rámec úpravy uznávania a výkonu rozhodnutí tak, ako je vo všeobecnosti vnímaný odbornou verejnosťou bez ohľadu na úskalia a špecifiká vychádzajúce z podrobnejšej právno-vedeckej analýzy. Práve tento podrobnejší pohľad v nadväznosti na otázky plynúce z úvodného náhľadu bude súčasťou vlastnej práce.

Ako už bolo uvedené pri predmetnej téme v kontexte práva EÚ budú relevantné najmä štyri základné právne predpisy:

- nariadenie Brusel I
- nariadenie EET
- nariadenie EPR
- nariadenie EDN

Každý z uvedených predpisov stanovuje pravidlá uznávania a podmienky výkonu rozhodnutí vnútroštátnych orgánov na pomery európskej legislatívy rezolútnym spôsobom bez možnosti osobitných úprav podľa požiadaviek vnútroštátnych pravidiel uznávania a výkonu rozhodnutí tak, aby úprava bola jednotná a predstavovala konzistentný a vnútorne súladný systém pre všetky členské štáty.

Za základné východisko rozlíšenia ich účelu je akceptované vymedzenie pôsobnosti resp. relevancie právnych účinkov každého z nich, a to najmä z vecnej stránky.

Všetky nariadenia sa v zmysle svojich úvodných ustanovení (napokon aj v zmysle samotného názvu nariadenia Brusel I) vzťahujú na veci občianske a obchodné, čo však vyvoláva aplikačnú otázku postavenú na fakte, že každý z dotknutých subjektov - štátov má vlastný systém právnych odvetví resp. vlastný výklad toho, čo je ešte vecou občianskou a/alebo obchodnou a čo už nie je¹⁰. Vzhľadom na absenciu jednotného výkladového pravidla tak môže existovať tendencia štátov prispôbovať aplikáciu nariadení podľa vlastných pomerov, čím sa nariadenia v praxi môžu vzdáľovať svojmu unifikačnému účelu. Toto riziko na prvý pohľad znižujú nariadenia negatívnym vymedzením vecnej pôsobnosti a najmä nadväzujúca judikatúra ESD, ako tzv. štandardný európsky samoregulačný právny mechanizmus¹¹.

¹⁰ Podobne tiež PAUKNEROVÁ, M. Evropské mezinárodní právo soukromé. Praha: C.H.Beck, 2008. s. 128

¹¹ Zo všetkých je možné spomenúť najmä rozhodnutie ESD č. 29/1976 vo veci LTU v. Eurocontrol, v ktorom ESD vyslovil, že za veci civilné (občianske a obchodné) nemožno považovať vzťahy medzi súkromoprávnou osobou a verejným orgánom vykonávajúcim v tomto vzťahu svoju verejnoprávnu právomoc. Samozrejme nie sú do tohto negatívneho vymedzenia zahrnuté obdobné vzťahy, ak orgán verejnej moci verejnoprávnu právomoc nevykonáva t.j. len jeho charakter na aplikáciu tohto pravidla nepostačuje.

Nariadenie Brusel I negatívne vymedzuje svoju vecnú pôsobnosť vo veciach daňových, colných a administratívno-právnych. Ostatné nariadenia zužujú všeobecne danú vecnú pôsobnosť (veci civilné) aj inak než takto kategorickým spôsobom, a to priradením ďalšej podmienky ku všeobecnej.

Nariadenie EET, ktorým je prioritne upravovaný postup vyhlásenia vnútroštátneho rozhodnutia za európsky exekučný titul svoju vecnú pôsobnosť zužuje len na rozhodnutia založené na nárokoch, ktoré spadajú pod kategóriu nesporných, avšak tento krát v záujme obmedzenia vzniku aplikačných rozporov priamo aj definuje, čo majú členské štáty rozumieť pod nespornými nárokmi na účely tohto nariadenia¹². Podobne EET zužuje svoju pôsobnosť aj o vzťahy zo zodpovednosti štátu za konanie pri výkone verejnej moci, pričom toto pravidlo prijala právna prax na podklade predchádzajúcej judikatúry ESD už ako súčasť všeobecných pravidiel uznávania a výkonu rozhodnutí.

Nariadenie EPR svoju všeobecnú pôsobnosť v civilných veciach špecifikuje až v čl. 2 ods. 2 písm. d), v zmysle ktorého sa neuplatní na nároky, ktoré nie sú predmetom určitej predchádzajúcej dohody medzi stranami, ku ktorej splneniu ale nedošlo, nedošlo ani k uznaniu dlhu, alebo sa nevzťahujú na peňažné pohľadávky plynúce zo spoluvlastníctva.

Nariadenie EDT svoju pôsobnosť zužuje len na tie nároky, ktorých základná hodnota bez príslušenstva v čase podania žalobného návrhu nepresahuje sumu 2000 EUR. Popri uvedenom si nariadenie stanovuje aj kategorické negatívne vymedzenie v kolízii s relatívne podobnou vecnou pôsobnosťou predchádzajúcich nariadení, keďže stanovuje, že nariadenie sa nevzťahuje ani na vzťahy z pracovného práva, ochrany súkromia a osobnostných práv a určité vzťahy z nájmu nehnuteľností.

Pre úplnosť možno v rámci vecnej pôsobnosti uviesť, že pri aplikácii pravidiel podľa všetkých nariadení okrem EET je potrebné preukázať medzinárodný prvok. V EET tento prvok nie je potrebný ani v ohľade na bydlisko účastníkov ani v ohľade na miesto výkonu rozhodnutia.

Z hľadiska územnej pôsobnosti je dané všeobecné pravidlo dosahu na všetky členské štáty EÚ s výnimkou Dánskeho kráľovstva. Toto pravidlo bolo v prípade nariadenia Brusel I prelomené osobitnou medzinárodnou dohodou medzi ES a Dánskym kráľovstvom, no ostatné nariadenia sa na Dánsko doposiaľ nevzťahujú.

Pre časovú pôsobnosť pravidiel daných predmetnými nariadeniami v zásade platí, že sú pre členské štáty záväzné okamihom v ktorom súčasne platí, že štát (s osobitnou výnimkou Dánska) je členom EÚ, príslušné nariadenie je účinné a nastal rozhodujúci moment v rámci konania na vnútroštátnom súde relatívny podľa konkrétneho nariadenia. Pre nariadenie Brusel I je rozhodujúcim momentom začatie základného konania. Na druhú stranu pre nariadenie EET a najmä pre nariadenie EPR je určujúce, kedy bolo vydané uznávané

¹² V kontexte našej právnej úpravy možno za takéto nároky považovať najmä tie, ktoré sú priznané rozsudkom pre uznanie, schválením zmieru, meritórnym rozhodnutím v zmierovacom konaní, rozhodnutím pred ktorým dlžník nevzniesol žiadne námietky alebo sa konania nezúčastnil, platobný rozkaz, rozsudok pre zmeškanie a napr. aj uznanie dlhu a súhlas s výkonom vo forme notárskej zápisnice

rozhodnutie. V oboch prípadoch je pri tom na jednotlivých štátoch ako príslušné kľúčové momenty definujú a aplikujú svojimi procesnými normami.

Na predložennom základe vyvstávajú analytické otázky smerujúce k zisteniu, či takéto všeobecne vnímané rozlíšenie je správne a komplexné, prečo si európska legislatíva vyžiadala takúto diverzifikáciu, či sú pokryté spoločne všetky reálne požiadavky a aké sú návrhy de lege ferenda. Na všetky tieto otázky by si čitateľ po oboznámení sa s touto prácou mal vedieť odpovedať sám, čo je imanentnou ambíciou tejto práce.

Vzťahy medzi uvedenými nariadeniami sa javia ako nesporné, avšak ďalšou ambíciou tejto práce je tiež analyzovať body stretu pôsobností týchto nariadení a pri jednotlivých nariadeniach aj prípustné modely riešenia kolíznych situácií z pohľadu zhodnotenia výhodnosti použitia toho ktorého skúmaného inštitútu v praxi.

Ako prostriedky analýzy budú v práci využité akceptované metódy interpretácie právnych predpisov, reflexia judikatúry slovenských súdov a ESD, overované výsledkami porovnania slovenských a zahraničných publikačných zdrojov a konfrontáciou protikladných názorov.

V prvom štádiu príprav práce boli vytýčené nasledujúce tézy, ktoré s ohľadom na následnú analýzu tejto oblasti v závere potvrdím, vyvrátim alebo o nich v prípade vysokej odbornej kontroverzie zaujmem otvorené stanovisko:

- komunitárna úprava prináša nové problémy v podobe interpretačných problémov, nového spôsobu myslenia a špecifického prístupu k zaisteniu právnej úpravy verejnosti, na ktoré nie sme stále dostatočne pripravení
- právo ES prináša jednoduchší, moderný spôsobom uznávania a výkonu cudzích súdnych rozhodnutí
- úprava práva ES je nedostatočná a problematická

V časti smerujúcej k vlastnému jadru práce sa bude potrebné zamerať predovšetkým na hlavné dôvody prijatia európskej legislatívy smerujúcej k vykonaniu a uznaniu cudzích súdnych rozhodnutí a podľa možností poukázať na očakávaný prínos oproti predchádzajúcemu právnemu stavu.

V ďalších častiach práce sa pri rozčlenení inštitútov na spracovateľné prvky zameria pozornosť na analýzu jednotlivých nástrojov na uznávanie a výkon cudzích rozhodnutí z hľadiska teórie aj praxe. Postupne sa mieni rozobrať tento okruh najskôr všeobecne bez ohľadu na aktuálny právny rámec a v nadväznosti na to konkrétne na základe rozlíšenia aktuálnych prioritných právnych prameňov v tejto oblasti.

Zistené a zanalyzované prvky skúmaných inštitútov si následne logicky vyžadujú porovnanie v rovinách procesných postupov ako aj pôsobností, právnych foriem, relevancie či účinkov pre dotknuté právne vzťahy s cieľom výskum zavíšiť aj zistením kolíznych či neupravených situácií a hodnotením možných nedostatkov skúmaných inštitútov.

Z hľadiska požiadaviek na aktuálnosť a uplatniteľnosť výskumu možno ustáliť zámer práce na nasledovné okruhy:

- a) formovanie a vývoj jednotlivých inštitútov
- b) ciele prijatia jednotlivých nariadení
- c) analýza jednotlivých nástrojov
- d) súčasná prax z hľadiska naplnenia cieľov a budúcnosť jednotlivých inštitútov a vylepšenie ich aplikačnej praxe

Javí sa, že práve vďaka existencii týchto inštitútov je v rámci EU, kde slovenské subjekty uskutočňujú najviac obchodných transakcií, možné rozhodnutie vydané v jednom členskom štáte nechať relatívne ľahko vykonať v inom členskom štáte bez toho, aby sa vyžadovalo zložité konanie o uznaní cudzieho rozhodnutia. Či však je táto predstava úplne správna by si čitateľ mal vedieť zodpovedať po oboznámení sa so závermi tejto práce.

Úplný záver práce by teda na predostretom základe mal zahŕňať okrem odpovedí na stanovené výskumné otázky aj stanovisko o skutočnom ako aj potenciálnom prínose a možnej efektívite vymáhania pohľadávok za použitia jednotlivých inštitútov, ako aj nedostatky vyplývajúce z platnej úpravy tak, aby výsledky analýzy bolo možné prijať ako komplexné.

1.3 Teoretické koncepty

V dizertačnej práci som zvolil kvalitatívny výskum, ktorý definične vychádza z použitia určitých výskumných metód a techník v rámci kvalitatívnej výskumnej stratégie. Kvalitatívny výskum vymedzujú autori v určitých detailoch rozlične, avšak v rámci podstatných náležitostí medzi nimi panuje zhoda.

Podľa Dismana je kvalitatívny výskum nenumerickým štetrením a interpretáciou sociálnej reality, ktorého cieľom je odkryť význam podložený zdieľaným informáciám. Zhodný názor majú aj Strauss a Corbinová podľa ktorých je kvalitatívny výskum akýkoľvek výskum, ktorého výsledky sa nedosiahnu prostredníctvom štatistických procedúr alebo iných spôsobov kvantifikácie, pričom niektoré získané údaje môžu byť kvantifikované, avšak analýza samotná je kvalitatívna.¹³

Gavora vo svojej práci pristupuje k popisu kvalitatívneho výskumu dôkladnejšie. Kvalitatívny výskum podľa neho nepotvrďuje to, čo je už známe alebo o čom už existuje teória. Naopak podľa Gavoru kvalitatívny výskum zväčša vytvára nové teórie alebo kladie nové otázky. To znamená, že objavuje nové pohľady alebo eventuálne mení súčasné pohľady na javy.¹⁴

¹³ STRAUSS A., CORBIN J., 1999: Základy kvalitatívneho výskumu: postupy a techniky metódy zakotvené teórie, Sdružení podané ruce a nakladatelství Albert, s. 196

¹⁴ GAVORA, P.: Sprievodca metodológiou *kvalitatívneho výskumu*. Bratislava : Regent, 2006

Hypotézy sa v kvalitatívnom výskume stanovujú až postupne v priebehu výskumu, kedy sa tvoria predbežné otázky na základe získaných údajov. Cieľom kvalitatívneho výskumu je hlavne porozumenie javom a vytvorenie určitej teórie.

Kvalitatívny výskum teda využíva induktívne formy vedeckých metód, hĺbkové štúdium jednotlivých prípadov, najrôznejšie formy rozhovorov a kvalitatívnych pozorovaní. Cieľom je získať popis špecifických prípadov, generovať hypotézy a rozvíjať teórie o fenoménoch sveta.

Rozoznávame **celú radu metód**, s ktorých pomocou je možné v rámci kvalitatívnej výskumnej stratégie získať nové poznatky, literatúra však spravidla uvádza päť hlavných metód kvalitatívneho výskumu, ktoré nazývame aj ako štruktúrované metódy, ktoré pozostávajú z niekoľkých samostatných postupov, ktoré až dohromady vytvárajú jeden celok:

- naratívna metóda
- fenomenologická metóda
- ukotvená teória
- etnografická metóda
- prípadové štúdie

Z uvedených ako aj osobitých metód boli použité predovšetkým nasledovné:

Prípadové štúdia – ktorú Hendl všeobecne charakterizoval ako „detailné štádium jedného prípadu alebo niekoľko málo prípadov.“¹⁵

Prípadová štúdia je komplexnou metódou, ktorá využíva niekoľko techník zhromažďovania kvalitatívnych dát, najmä priame pozorovanie, zúčastnené pozorovanie či obsahové analýzy textov. Ide o metódu, ktorá predvída, že dôkladný výskum jedného prípadu prispeje k lepšiemu pochopeniu iných, obdobných prípadov. V praxi je tento prístup dôležitý ako príklad, ktorý sa dá indukciou zovšeobecniť a zovšeobecnenie následne dedukciou použiť pre nový prípad. Už pri úvodnom rozbere témy je možné badať veľké množstvo otvorených legislatívnych otázok ponechaných účelovo alebo alibisticky len na výsledky prípadov z praxe, preto bez ich skúmania nemožno tému uspokojivo uzavrieť.

Každá prípadová štúdia má tzv. **ukotvenú teóriu (grounded theory method)**, t.j. svoj vlastný logický rámec, design, akčný plán. Práve ukotvenú teóriu som pre postup pri výskume zvolil ako východiskovú časť. Jedná sa o tradičný kvalitatívny prístup, pri ktorom sa induktívne vyvodzujú zovšeobecnenia a na základe získaných (kvalitatívnych) dát možno načrtnúť teóriu.

¹⁵ HENDL Jan. Úvod do kvalitatívneho výskumu. Praha: Karolinum, 1997. s. 104

Podľa Straussa a Corbinovej „Ukotvená je teória induktívne odvodená zo skúmaného javu, ktorý reprezentuje. To znamená, že je odhalená, vytváraná a overená systematickým zhromažďovaním údajov o skúmanom jave a analýzou týchto údajov. Preto sa zhromaždenie údajov, ich analýza a teórie vzájomne dopĺňajú.“¹⁶

V práci využívam predovšetkým **metódu skúmania dokumentov**, a to najmä dokumentov pozitívno-právnych ako aj zdrojov jurisprudencie. Najviac analyzovanými dokumentmi v rámci európskej právnej úpravy budú predovšetkým vyššie uvedené nariadenia a súvisiaca judikatúra. Bez aplikácie tejto metódy by nebolo možné získať základné poznatky ani ustáliť potrebný rozsah skúmania predmetných inštitútov, preto jej dôsledné využitie je pre prácu tohto charakteru akousi *condicio sine qua non*.

V rámci kvalitatívnej metódy sa pri skúmaní dokumentu a interpretácii výsledkov zameriam na **implicitný obsah a význam** zdieľanej informácie, pri ktorých popri spracovaní názorov odbornej verejnosti hodlám využiť moje právne skúsenosti a intuíciu. Čisto reštriktívny prístup k výkladu pravidiel totiž možno už vopred odhadnúť ako nesprávny, pretože skúmanie prebieha v unifikujúcej sa právnej oblasti, pre ktorú je charakteristické, že pre naplnenie svojho účelu a zároveň minimalizácie konfliktných neprijateľných miest nebude využívať podrobnú úpravu inštitútov.

K zachyteniu charakteru jednotlivých právnych úprav členských štátov je nutné vytýčiť kritériá či znaky, ktoré sa v nich objavujú a tieto aspoň všeobecne popísať a porovnať. K tomuto všetkému slúži najmä **komparatistická metóda**, ktorá bola mnou v analytickej časti výskumu vo veľkej miere využívaná. Vďaka nej možno vyjadriť osobitosti jednotlivých inštitútov, spoločné príp. duplicitné znaky a napokon na základe jej výsledkov syntetickým prístupom definovať ucelený a vnútorne konzistentný systém pravidiel uznávania a výkonu rozhodnutí v rozsahu výskumných ambícií tejto práce.

Okrajovo bola použitá aj **metóda historická** najmä pri skúmaní vývoja jednotlivých inštitútov a analýze histórie ich vzniku, ktorú mienim využiť pre popis opodstatnenia aktuálnej úpravy ako aj k jej výkladu na praktické účely pre prípad, že iné prostriedky výkladu nebudú postačujúce.

1.4 Výskum (plán výskumu) a charakteristika zdrojov informácií

Výskum podľa Hendla znamená „*proces vytvárania nových poznatkov. Jedná sa o systematickú a starostlivo naplánovanú činnosť, ktorá je vedená snahou zodpovedať kladené výskumné otázky a prispieť k rozvoji daného odboru.*“¹⁷

Výskum je teda sústavou organizačných aktivít, ktorá zahŕňa tie procesy štúdia, experimentovania, konceptualizácie a testovania teórie, ktoré sú obsiahnuté v generovaní vedeckých poznatkov. Výskum sa člení

¹⁶ STRAUSS A., CORBIN J., 1999: Základy kvalitatívneho výskumu: postupy a techniky metódy zakotvené teórie, Sdružení podané ruce a nakladatelství Albert, s. 196

¹⁷ HENDL J. Úvod do kvalitatívneho výskumu. Praha: Karolinum, 1997. s. 30

podľa rôznych kritérií. Veľmi dôležité členenie výskumu udáva OECD, podľa ktorého sa výskum a vývoj člení nasledovne:

- a) základný výskum – je teoretická práca zameraná primárne na získavanie nových poznatkov a podstate javu a nových pozorovateľných faktoch bez bezprostredného využitia
- b) aplikovaný výskum – je primárne orientovaný na určitý špecifický cieľ
- c) experimentálny výskum – sa orientuje na zavádzanie nových procesov a služieb alebo na podstatné zdokonalenie už jestvujúcich
- d) vyhodnocovanie – je aktivita príbuzná výskumu, predstavuje komplex aktivít prispievajúcich ku rozširovaniu a aplikovaniu vedeckých a technických poznatkov z výskumu a vývoja¹⁸

Základný výskum ako prípravná etapa výskumu dizertačnej práce boli zamerané na štúdium literatúry riešenej problematiky. V rámci prípravy išlo o štúdium knižnej literatúry, legislatívnych a internetových zdrojov s ich následným analyzovaním a porovnávaním.

Metódy výskumu je nutné zvoliť na základe výsledku, ktorého chcem vo svojom výskume dosiahnuť. Treba rozlišovať dve základné metódy výskumu, deduktívnu a induktívnu metódu.

Deduktívna metóda je metóda budovania vedeckých teórií, pri ktorej sa používa dedukcia ako proces spočívajúci v logickom odvodení záveru z rôznych pravdivých tvrdení. Induktívna metóda, ktorú v prevažnej miere využívam v tejto práci je značne odlišná a začína pozorovaním, ktorým sa hľadajú určité pravidelnosti, ktoré existujú v objektívnej realite. Tieto pravidelnosti sú v priebehu procesu popísané formou predbežných záverov. Výsledkom je následne nová teória.¹⁹

Ďalšou dôležitou metódou v práci je rozbor textov a právnych dokumentov a ich analýza. Termín **analýza** pochádza z gréckeho slova ana-lyó (rozoberať, rozväzovať) a znamená metódu skúmania zložitejších skutočností dekompozíciou na jednoduchšie. Na základe uvedeného je možné analýzu chápať ako systematický rozbor niečoho najprv nezrozumiteľného, následné pozorné skúmanie detailov s vyhlídkou, že sa medzi nimi nájde kľúč k porozumeniu veci.²⁰

Analytickú metódu prvú krát popísal René Descartes, a to v štyroch krokoch vo svojej rozprave:

1. prijímať len to, čo sa mi predstavuje tak jasne a zreteľne, že o tom nemôžem pochybovať.
2. každý problém rozdeliť na čo najjednoduchšie časti, ktoré je možné bezpečne poznať
3. postupovať od jednoduchého k zložitému postupnosťou krokov
4. zostaviť úplné zoznamy a obecné prehľady, aby bolo isté, že sme na nič nezabudli

¹⁸ BENČO J., metodológia vedeckého výskumu, IRIS, Bratislava, s. 18 - 19

¹⁹ DISMAN, M. 2000. Jak se vyrábí sociologická znalost, Praha: Karolinum

²⁰ www.wikipedia.cz

Podľa Hendla v syntéze ide naopak o zloženie častí ako celku a o popis hlavných organizačných princípov, ktorými sa tento celok riadi v závislosti na jeho častiach.²¹

Na základe uvedených definícií bude výskum pozostávať z nasledovných krokov:

- a) zadefinovanie si zmyslu a cieľa dizertačnej práce
- b) zadefinovanie hlavných pojmov a zosumarizovanie hlavných poznatkov o jednotlivých nariadeniach
- c) získané poznatky budú analyzované a následne porovnané niektorou z uvedených metód
- d) výsledky zistení budú následne prezentované formou jednotlivých záverov

1.4.1 Tabuľka – Plán výskumu – metodológia (zdroj – autor práce)

Názov výskumu	Činnosť	Zabezpečenie
Charakteristika konania podľa Brusel I, dôvod prijatia a ciele a budúcnosť právnej úpravy	Odborná literatúra, odborné články, Právne predpisy, internet	Autor
Charakteristika konania podľa EET, dôvod prijatia a ciele a budúcnosť právnej úpravy	Odborná literatúra, odborné články, Právne predpisy, internet	Autor
Charakteristika konania podľa EPR, dôvod prijatia a ciele a budúcnosť právnej úpravy	Odborná literatúra, odborné články, Právne predpisy, internet	Autor
Charakteristika konania podľa EDN, dôvod prijatia a ciele a budúcnosť právnej úpravy	Odborná literatúra, odborné články, Právne predpisy, internet	Autor
Porovnanie úprav Brusel I, EET, EPR, EDN, vyvodenie záverov podľa definovaných cieľov	Odborná literatúra, odborné články, Právne predpisy, internet	Autor

1.4.2 Všeobecné východiská

Definícia procesných inštitútov – uznanie, výkon a vykonateľnosť

Súdne rozhodnutia sa obvykle vydávajú výslovne v mene štátu a sú prejavom jeho zvrchovanej moci. Základnou zásadou je nemiešanie sa do vnútorných záležitostí štátov avšak v prípade potreby realizovania súdnych rozhodnutí mimo územie štátu, ktorý rozhodnutie vydal...Ako už bolo uvedené, akty súdnych orgánov nemôžu mať bez ďalších skutočností právne účinky na území tretích štátov, pretože by to odporovalo tejto zásade zvrchovanej rovnosti štátov. Aby mohlo mať rozhodnutie národného súdu akékoľvek účinky na území iného

²¹ HENDL Jan. Úvod do kvalitatívneho výskumu. Praha: Karolinum, 1997. s. 35

štátu, je potrebné aby toto bolo určitým spôsobom uznané. Vymedzenie pojmu uznanie je poväčšine ponechané judikatúre a právnej literatúre, pričom právne úpravy tento inštitút nevyvedujú.²² Pojem uznanie Tichý definoval ako označenie určitej činnosti súdu (ako aj iného orgánu), pričom sa vlastne jedná o proces, zahŕňajúci skúmanie podmienok pre zavedenie možných účinkov cudzieho rozhodnutia v tuzemsku.²³

Proces uznania môže prebiehať v troch základných formách:

- 1) prebehne nové konanie, ktoré preskúma pôvodné rozhodnutie v celej šírke a tým vlastne dôjde k vydaniu úplne nového a nezávislého rozhodnutia; toto konanie je najmenej používané
- 2) rozhodnutie sa preskúmava iba z procesnej stránky a teda či neboli pri rozhodovaní poručené procesné pravidlá štátu uznania
- 3) rozhodnutie sa uzná bez zvláštneho konania²⁴

Výkon rozhodnutia spočíva v prinútení osoby, ktorej je uložená určitá povinnosť k splneniu tejto povinnosti v tom prípade, ak takto neurobila dobrovoľne. Dochádza tým k nútenému zásahu najmä do jej majetku alebo osobnej integrity. Ak sa jedná o rozhodnutie cudzieho štátu, je predpokladom výkonu jeho uznania.

Koncepcia uznania a výkonu v Brusel I je založená na čo najjednoduchšom postupe uznania ku ktorému má dôjsť v nesporných prípadoch bez zvláštneho konania. Je potrebné si uvedomiť, že samotný proces uznania a výkonu cudzích rozhodnutí by mal prebiehať v súlade s vnútroštátnymi procesnými predpismi, ktoré nemôžu byť v rozpore s nariadením Brusel I. Úprava v tomto nariadení zavádza nový inštitút osvedčenia (prehlásenia) o vykonateľnosti, tzv. exequatur. Zatiaľ čo pri uznaní sa zvláštne konanie nevyžaduje u výkonu je potrebné. Začína sa návrhom na prehlásenie, že je rozhodnutie vykonateľné a povinnému sa doručí samotné rozhodnutie o vykonateľnosti. Samotný výkon je už následne riešený mimo úpravu nariadenia.²⁵

Vykonateľnosť je ako taký terminus technicus predstavujúci odpoveď na otázku či je vôbec možné dosiahnuť naplnenie výrokovej časti určitého rozhodnutia z pohľadu jeho aplikácie na konkrétne vzťahy, ktoré by malo rozhodnutie nastoliť alebo upraviť. Nevykonateľné je napríklad rozhodnutie, ktoré nie je špecifikované dostatočne určito, čo znamená, že jeho realizácia v praxi by priniesla pochybnosť o tom, či sa malo v praxi naplniť tak, ako sa žiada jeho naplnenie pri jeho výkone, alebo ak ukladá povinnosti, ktorých splnenie je nemožné z pohľadu práva, alebo nereálne z pohľadu skutočnosti.

1.5 Úvodné myšlienky k porovnaniu rozhodnutí podľa Brusel I, EET, EPR a EDN

²² Tichý, L. Základy uznání cizích soudních rozhodnutí v českém a evropském právu. Praha, Univerzita Karlova, 1996, s. 33.

²³ Tichý, L. Základy uznání cizích soudních rozhodnutí v českém a evropském právu. Praha: Univerzita Karlova, 1996, s. 15.

²⁴ Rozehnalová, N., Týč, V., Záleský, R.: Vybrané problémy mezinárodního práva soukromého v justiční praxi, 2. vydání, MU Brno, 2002, str. 107

²⁵ Kapitán, Z.: Evropský justiční prostor ve věcech civilních, Část VI., Uznání a výkon rozhodnutí podle nařízení Rady (ES) č. 44/2001, Právní fórum, 2005, č. 7, str. 242

Ako som už uviedol v úvodnej časti tejto dizertačnej práce, k základným prameňom úpravy uznania a výkonu cudzích rozhodnutí vo veciach občianskych a obchodných patria nariadenia Brusel I, EET, EPR a EDN. Rozhodujúcim východiskom pre porovnanie procesov uznania výkonu cudzích rozhodnutí podľa jednotlivých nariadení je uvedenie si ich funkcií, ktoré majú v rámci uznania a výkonu plniť. Ako už bolo načrtnuté, vzájomný vzťah týchto nariadení nie je možné hodnotiť ako konkurenčný v tom zmysle, že neskoršie nariadenia (napríklad nariadenie EET k nariadeniu Brusel I) majú predchádzajúce úplne nahradiť. Pôsobnosť všetkých nariadení sa síce vzájomne prekrýva, pričom nariadenie Brusel I naďalej ostáva úpravou s najširšou pôsobnosťou.

Aj napriek tomu, že cieľom všetkých nariadení je dosiahnutie uznania a výkonu cudzieho súdneho rozhodnutia, ich funkcie sa určitým spôsobom líšia. Iba dve nariadenia sú svojou formou klasickými prameňmi práva, ktoré obsahujú jednotnú úpravu uznania a výkonu rozhodnutí vydaných podľa vnútroštátnych predpisov členských krajín. Oproti tomu nariadenia EPR a EDN už predstavujú akúsi „vyššiu formu unifikácie“ procesných predpisov. Vytvárajú úplné nové typy konaní a zároveň stanovujú aj pravidlá pre uznanie a výkon rozhodnutí, ktoré sú výsledkom týchto konaní. Je síce pravdou, že aj v konaní podľa EPR a EDN rozhodujú súdy členských štátov, a preto ich je možné z pohľadu ostatných štátov označiť za rozhodnutia cudzie. Aj napriek tomu sa jedná o rozhodnutia, ktoré sú výsledkom konaní podľa vnútroštátnych pravidiel členských štátov. Táto skutočnosť je kľúčová pre zjednodušenie samotného uznania a výkonu, keďže rozdielnosť týchto pravidiel v štáte pôvodu môže byť jednou z príčin zložitejšieho procesu uznania a výkonu rozhodnutí do štátu výkonu. V prípade zaistenia spravodlivého postupu v prvostupňovom konaní je uľahčené aj prijatie zjednodušeného postupu v procese uznania a výkonu medzi takýmito štátmi.

Aj keby sa niekedy mohlo zdať, že porovnávanie týchto štyroch nariadení je porovnaním neporovnateľného, nebude to celkom tak, bez ohľadu na pôvod procesných pravidiel podľa ktorých bolo príslušné rozhodnutie vydané, totiž všetky obsahujú pravidlá pre uznanie a výkon rozhodnutí vydaných v inom členskom štáte.

B/ Uznatie a výkon cudzích rozhodnutí

Z pohľadu tejto práce sú uznanie a výkon cudzích rozhodnutí ako právne vzťahy upravené v štyroch nariadeniach, ktoré sú vymenované na začiatku tejto práce.

2.1 Brusel I

Základné nariadenie upravujúce problematiku, ktorá je témou tejto práce je nariadenie Brusel I, ktoré má najširšiu aplikovateľnosť a z pomedzi spomenutej právnej úpravy pokrýva najväčšiu oblasť právnych vzťahov.

2.1.1 Pôsobnosť Brusel I

Nariadenie, ktorého cieľom je uľahčovať medzinárodný obchod v rámci EU, je koncipované s úmyslom riešiť čo najširší okruh prípadov. Aj napriek tomu však existujú obmedzujúce kritériá, podľa ktorých je vymedzená územná, časová a vecná pôsobnosť tohto nariadenia.

Územná pôsobnosť nariadenia Brusel I

Podľa nariadenia je možné uznať a vykonať rozhodnutia vydané v členských štátoch EU. Pojem členský štát nariadenie bližšie nedefinuje, iba v článku 1 ods. 3 hovorí, že pre účely tohto nariadenia sa tu nezaraďuje Dánsko. Aj napriek tomuto pravidlu sa ustanovenia Brusel I na Dánske kráľovstvo vzťahujú a to na základe medzinárodnej dohody o príslušnosti, uznávaní a výkone súdnych rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach účinnej od 1. júla 2007 uzatvorenej medzi Dánskom a Európskym spoločenstvom. Je treba upozorniť na skutočnosť, že dohoda sa nevzťahuje na rozhodnutia podľa nariadení EET, EPR a EDN.

Časová pôsobnosť nariadenia

Nariadenie nadobudlo účinnosť 1. marca 2002.²⁶ Podľa článku 66 ods. 1 nariadenia Brusel I sa však nariadenie uplatní len na konania začaté po nadobudnutí účinnosti nariadenia. V prípade, že sa však konanie v členskom štáte pôvodu začalo pred nadobudnutím účinnosti nariadenia, rozsudky vydané po tomto dni sa uznávajú a vykonávajú podľa nariadenia:

- a) ak sa konanie v štáte pôvodu začalo pred nadobudnutím platnosti Bruselského dohovoru alebo Lugánskeho dohovoru pre členský štát pôvodu, ako aj pre dožiadaný členský štát,
- b) vo všetkých ostatných prípadoch, ak sa právomoc založila na kritériách, ktoré sú v súlade s kritériami upravenými v kapitole II alebo v dohovore platnom medzi členským štátom pôvodu a dožiadaným členským štátom v čase začatia konania²⁷

²⁶ článok 76 nariadenia Brusel I

²⁷ článok 66 ods. 2 nariadenia Brusel I

Ako tvrdí Rozehnalová, pôjde najmä o také prípady, kedy boli štáty pred vstupom Nariadenia Brusel I do platnosti viazané inými medzinárodnými dokumentmi, z ktorých niektoré už v dotknutých štátoch neplatia.²⁸

Vecná pôsobnosť nariadenia

Vecná pôsobnosť nariadenia je upravená v článku 1 nariadenia. Pozitívne vymedzenie je riešené v odseku 1 v zmysle ktorého sa nariadenie uplatní v „občianskych a obchodných veciach“ bez ohľadu na povahu súdu. Hlavné slovo, či z hľadiska vecného rozsahu použiť nariadenie Brusel I, prináleží orgánu štátu, ktorý rozhoduje o uznaní a výkone rozhodnutia. Rozhodujúcou skutočnosťou je teda, či na strane niektorého z účastníkov spor súvisí s výkonom jeho výsostných právomocí, o ktoré ide priamo všade tam, „kde ich nositeľ disponuje prostriedkami, ktorými iná osoba nedisponuje, prípadne ak súvisí vzťah s činnosťou, ktorá je vyhradená iba štátu či inému orgánu verejnej moci.“²⁹

Nariadenie sa neuplatní na:

- a) daňové, colné a správne veci
- b) osobný stav a právnu spôsobilosť FO, majetkové práva vyplývajúce z manželského zväzku a dedenia
- c) konkurz, vyrovnania a podobné konania
- d) veci sociálneho zabezpečenia
- e) veci rozhodcovského konania.

2.1.2 Definícia pojmu rozsudok

Legálna definícia pojmu „rozsudok“ je obsiahnutá v článku 32 Nariadenia podľa ktorého rozsudok znamená „každé rozhodnutie súdu alebo tribunálu členského štátu, bez ohľadu na jeho označenie, vrátane uznesenia, nariadenia, rozhodnutia alebo exekučného príkazu, ako aj určenia trov alebo výdavkov súdnym úradníkom.“ Takéto cudzie rozhodnutie bude vykonateľné iba vtedy, ak je vykonateľné v štáte pôvodu. Rozhodnutím podľa nariadenia môže byť len akt štátnej moci. Z uvedeného ustanovenia vyplýva, že nie je možné uznať rozhodnutie súdov iných než štátnych (napríklad rozhodcovského súdu). Pod tento pojem ďalej nespadá súdom schválený zmier.³⁰ Podľa názoru Európskeho súdneho dvora súdnym zmierom súd nerozhodne o spore strán, ale len schváli zmier, ktorý si medzi sebou zmluvné strany dohodli. Rozhodnutie, ktoré sa má v cudzom štáte uznať nemusí byť nevyhnutne právoplatné.

2.1.3 Uznanie cudzieho rozhodnutia a jeho prekážky

²⁸ Rozehnalová, N. Evropský justičný prostor ve věcech civilních. Právní fórum, 2005, č. 3, s. 85.

²⁹ Rozsudok ESD zo dňa 14.10.1976, sp. zn. 29/76, vec: LTU Lufttransportunternehmen v. Eurocontrol.

³⁰ Rozsudok ESD zo dňa 2.6.1994, sp. zn. C-414/92, vec: Solo Kleinmotoren v. Emilio Boch.

Uznanie je upravené v prvom oddiele tretej kapitoly nariadenia Brusel, v článkoch 33 – 37. Tieto ustanovenia rozlišujú dve základné formy uznania a to uznanie automatické (článok 33 ods. 1) alebo uznanie prostredníctvom niektorého z troch druhov konaní o uznaní podľa článku 33 ods. 2 a 3.

Rozhodnutie vydané v členskom štáte sa uznáva v ostatných členských štátoch automaticky (*ipso iure*) bez osobitného konania, ako keby nešlo o dva rôzne štáty. Súd je však povinný odoprieť uznanie cudzieho rozhodnutia, pokiaľ sú tu namietnuté dôvody na odopretie alebo pokiaľ sú objektívne dané. Odmietnutie má byť podobu samostatného výroku alebo vydania nadväzujúceho rozhodnutia, ktoré by s uznaním bolo nezlučiteľné.

31

Podmienky uznania rozhodnutia súdu iného členského štátu sú stanovené jednak pozitívne ako aj negatívne. Pre uznanie teda musí existovať rozhodnutie v zmysle článku 32 nariadenia a rozhodnutie musí spadať do pôsobnosti nariadenia.

Negatívny taxatívny výpočet prekážok, pre ktoré môže súd uznanie odoprieť obsahujú články 34 a 35 Nariadenia. Žiadnu z týchto prekážok súd neskúma *ex offio* ale až na námietku účastníka. Dôkazné bremeno existencie týchto podmienok preto je na strane, ktorá tvrdí, že tu je niektorá z prekážok uznania. Všetky tieto prekážky je potrebné podľa názoru ESD vykladať reštriktívne, inak by sa nenaplnil základný cieľ nariadenia zjednodušiť a zrýchliť uznanie a výkon čo najširšieho okruhu cudzích rozhodnutí. Zásadná je skutočnosť, že výpočet týchto dôvodov je konečný. K jednotlivým dôvodom bolo vydané množstvo rozhodnutí ESD, stručnejšie však zmienim iba niektoré.

Dôvody neuznania môžeme rozdeliť nasledovne:

- a) rozpor s verejným poriadkom
- b) odňatie práva byť vypočutý
- c) *res iudicata* - nezlučiteľnosť s iným rozhodnutím – medzi tými istými účastníkmi v štáte uznania a v inom členskom štáte
- d) porušenie pravidiel o medzinárodnej príslušnosti
- e) záväzky k nečlenským štátom

Samozrejme neprichádza v úvahu vecné preskúmanie veci, inak by tak inštitút uznania rozhodnutia stratil zmysel.

2.1.3.1 Rozpor s verejným poriadkom

Rozsudok sa neuzná, ak je v zjavnom rozpore s verejným poriadkom členského štátu, v ktorom sa o uznanie žiada. Verejný poriadok Kapitán charakterizoval ako prostriedok ochrany pred negatívnymi vplyvmi existencie

³¹ Rozehnalová, N., Týč, V. Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Brno: Masarykova Univerzita, Brno, s. 315.

rozdielnych hodnôt zdieľaných rôznymi štátmi.³² Rozpor s verejným poriadkom však pre každého môže znamenať niečo iné.

Porušenie verejného poriadku môže mať buď charakter porušenia procesných alebo hmotnoprávných pravidiel štátu uznania. Za prekážku uznania je treba považovať obidve situácie avšak s určitými výhradami. Prvá výhrada sa týka výrazu „zjavný“, ktorý podľa judikatúry treba vykladať veľmi reštriktívne³³ a verejný poriadok musí byť porušený v značnej miere, aby sa mohlo uznanie odmietnuť. V rozsudku Dieter Krombach vs. André Bamberski Európsky súdny dvor skonštatoval, že nie je jeho povinnosťou určiť obsah pojmu verejný poriadok, ale jeho povinnosťou je vykonávať dohľad nad aplikáciou tohto pojmu a určiť tak jeho hranice, v ktorých sa tieto štáty môžu pohybovať. Podľa ESD je možné za porušenie verejného poriadku pokladať iba situáciu, kedy by došlo k zjavnému porušeniu základnej právnej normy právneho poriadku štátu výkonu.

2.1.3.2 Odňatie práva byť vypočutý

Druhým dôvodom čl. 34 nariadenia sa vylučuje možnosť rozhodnutie uznať v prípade, ak nebol žalovanému doručený návrh na začatie konania v dostatočnom časovom predstihu, aby mal možnosť sa na konanie pripraviť. Aj v tomto prípade bola do ustanovenia pridaná podmienka, ktorá ešte pred prijatím nariadenia vyplývala z judikatúry ESD. V zmysle tejto podmienky rozhodnutie možno uznať v prípade, ak strana mala možnosť sa proti nemu odvolať a túto možnosť nevyužila. Podľa úpravy musí byť písomnosť účastníkovi doručená takým vhodným spôsobom, aby mu umožnila najmä zabezpečiť si obhajobu. Obyčajná formálna chyba pri doručovaní nemôže mať za následok odmietnutie uznania rozhodnutia.

Je zrejmé, že tento dôvod pre neuznanie cudzieho rozhodnutia upravuje situácie, kedy bol v štáte pôvodu vydaný rozsudok pre zmeškanie. Podľa judikatúry ESD je pod týmto dôvodom potrebné rozlišovať aj situáciu, kedy sa síce účastník k súdu nedostavil, ale konal za neho zástupca, ktorý nebol oprávnený.³⁴

Dôležitým záverom je, že podľa judikatúry ESD je odmietnutie podľa čl. 34 ods. 2 *lex specialis* k dôvodu rozporu s verejným poriadkom a naopak verejný poriadok má subsidiárnu povahu k odmietnutiu podľa odseku 2. Z uvedeného vyplýva, že pokiaľ by sa vyskytli problémy mierne odlišné od situácie v zmysle ods. 2 (napr. by bolo odopreté dlžníkovi právo byť vypočutý, a zároveň by nevyužil žiadny opravný prostriedok, aj keď túto možnosť mal) a zároveň by sa naplnila podmienka zjavného rozporu s verejným poriadkom postupovalo by sa podľa ods. 1.³⁵

2.1.3.3 Res iudicata

³² KAPITÁN, Z.: Teorie veřejného pořádku a kritéria jeho použití, Časopis pro právní vědu a praxi, 2004 č. 3, s. 214

³³ vec Solo Kleinmotore, C-414/92

³⁴ Rozhodnutie ESD zo dňa 10.10.1996, sp.zn. C-78/95, vec: Hendriksman & Feyen v. Magenta Druck & Verlag GmbH.

³⁵ rozhodnutie C-78/95

Jedným z ďalších dôvodov pre ktoré súd uznanie cudzieho rozhodnutia odmietne je nezlučiteľnosť s iným rozhodnutím. Podľa ustanovení čl. 34 ods. 3 a 4 sa rozsudok neuzná:

- „3. ak je nezlučiteľný s rozsudkom vydaným v spore medzi rovnakými účastníkmi v členskom štáte, v ktorom sa žiada uznanie;
4. ak je nezlučiteľný so skorším rozsudkom vydaným v inom členskom štáte alebo v treťom štáte v rovnakej veci medzi rovnakými účastníkmi za predpokladu, že skorší rozsudok spĺňa podmienky na jeho uznanie v členskom štáte, v ktorom sa žiada o uznanie.“

Prekážka podľa čl. 34 ods. 3

V tomto prípade je vyjadrená bezpodmienečná prednosť tuzemských rozhodnutí pred rozhodnutiami iných členských štátov a to aj vtedy, ak by také rozhodnutie bolo vydané neskôr až po rozhodnutí cudzom. Vydanie tuzemského rozhodnutia musí iba časovo predchádzať momentu uznania cudzieho rozhodnutia.³⁶

Pojem „nezlučiteľné“ je potrebné vykladať reštriktívne stým, že dve rozhodnutia budú nezlučiteľné vtedy, ak sa ich právne následky vzájomne vylučujú. Podľa tohto odseku sa rozhodnutie nemusí týkať rovnakej veci, t.j. nie je potrebné aby boli totožné strany aj predmet sporu. Z toho dôvodu sa preto vlastne nejedná o prekážku veci rozhodnutej, pretože nariadenie Brusel I ide nad rámec *res iudicata*.³⁷

Podľa judikatúry ESD sú rozhodnutia nezlučiteľné už vtedy, ak majú právne dôsledky, ktoré si vzájomne protirečia.³⁸ Tento dôvod odmietnutia uznania sa ale v praxi takmer vôbec nevyskytuje.

Prekážka podľa čl. 34 ods. 4

Posledný dôvod pre neuznanie cudzieho rozhodnutia sa na rozdiel od predchádzajúcej okolnosti uplatní vtedy, ak pred cudzím rozhodnutím, ktoré sa má uznať, bolo v inom členskom alebo treťom štáte vydané rozhodnutie, ktoré je s ním nezlučiteľné a toto bolo medzi rovnakými stranami a v rovnakej veci. Poslednou podmienkou však je, že takéto skoršie rozhodnutie spĺňa podmienky na jeho uznanie v členskom štáte, v ktorom sa žiada uznanie. Aj v tomto prípade platí pravidlo, že tento dôvod je vo vzťahu špeciality k výhrade porušenia verejného poriadku.

2.1.3.4 Porušenie pravidiel o medzinárodnej príslušnosti

Nariadenie v článku 35 ods. 1 výslovne stanovilo, že „rozsudok sa okrem toho neuzná, ak je v rozpore s oddielmi 3, 4 alebo 6 kapitoly II alebo v prípade uvedenom v článku 72.“ V tomto prípade ide o výnimku z pravidla, že súd v členskom štáte uznania neskúma medzinárodnú príslušnosť súdu, ktorý rozhodnutie vydal.³⁹

³⁶ Rozehnalová, N., Týč, V. Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Brno: Masarykova Univerzita, 2005, s. 312.

³⁷ Kapitán, Z. Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Právní fórum, 2005, č. 7, s. 245.

³⁸ Rozsudok ESD zo dňa 4.2.1988, sp.zn. 145/86, Vec: Horst Ludwig Martin Hoffmann v. Adelheid Krieg.

³⁹ Článok 35 ods. 3 nariadenia Brusel I

Ide o nasledovné oblasti:

- 1) poistenia (oddiel 3, čl. 8 – 14 nariadenia)
- 2) spotrebiteľských zmlúv (oddiel 4, čl. 15 – 17 nariadenia)
- 3) výlučnej právomoci (oddiel 6, čl. 22 nariadenia)
- 4) dohôd uzatvorených medzi členskými štátmi pred vstupom nariadenia do platnosti (čl. 72 nariadenia)

Pri skúmaní skutočností, na ktorých bola založená právomoc podľa predchádzajúcich bodov, je súd viazaný skutkovými zisteniami, na ktorých súd členského štátu pôvodu založil svoju právomoc (ods.2). Táto skutočnosť je daná z toho dôvodu, aby žalovaný v uznávacom konaní nemohol uplatniť nové skutočnosti. Je potrebné uviesť, že dôvodom odmietnutia uznania je iba nerešpektovanie medzinárodnej právomoci, a teda nie miestnej príslušnosti. V prípade, že by rozhodol súd miestne nepríslušný, nebol by tu dôvod na odmietnutie uznania rozhodnutia.⁴⁰

Aby nebolo uvedené pravidlo obchádzané, nariadenie v článku 35 ods. 3 výslovne stanovilo, že kritéria, na ktorých sa založila právomoc, sa nesmú skúmať z hľadiska rozporu s verejným poriadkom podľa článku 34 bod 1.

Pokiaľ teda ide o spor s medzinárodným prvkom, ktorý spadá do pôsobnosti nariadenia a ide o uvedené prípady, potom dôvodom na neuznanie cudzieho rozhodnutia je aj porušenie pravidiel o určení právomoci súdu podľa pravidiel medzinárodného práva súkromného, ktoré inak dôvodom na neuznanie cudzieho rozhodnutia nie je.

2.1.3.5 Závazky k nečlenským štátom

Potreba odmietnutia a odmietnutie uznania rozhodnutia iného členského štátu môžu v zmysle nariadenia vyplynúť aj z medzinárodných dohôd tomu brániacich, čo v konečnom dôsledku naozaj nemožno vylúčiť a tomuto pravidlu možno tak len prisvedčiť a to s poukazom na všeobecne uznávanú zásadu, že medzinárodné dohody majú prednosť pred vnútroštátnym právnym poriadkom, resp. aj pred normami práva EU.

2.1.4 VÝKON CUZIEHO ROZHODNUTIA

V rámci výkonu cudzieho rozhodnutia treba rozlišovať fázu konania o prehlásení jeho vykonateľnosti a samotný výkon rozhodnutia ako taký.

2.1.4.1 Konanie o prehlásení vykonateľnosti

⁴⁰ Rozehnalová, N., Týč, V. Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Brno: Masarykova Univerzita, 2005, s. 314.

Ako bolo uvedené vyššie, rozhodnutie vydané v jednom členskom štáte má rovnaké účinky vo všetkých členských štátoch. Toto pravidlo však neplatí o vykonateľnosti tohto rozhodnutia, ktoré musí byť v členskom štáte výkonu prehlásené za vykonateľné na základe zvláštného konania. Je potrebné pripomenúť, že takéto prehlásenie platí iba v tomto členskom štáte a v prípade, ak chce oprávnený vykonať rozhodnutie aj v iných členských štátoch, musí požiadať o vyhlásenie vykonateľnosti v každom zvlášť. Cieľom nariadenia je redukovať podmienky pre vykonateľnosť na minimum. Nariadenie Brusel I upravuje konanie o prehlásení vykonateľnosti v druhom oddiele tretej kapitoly v článkoch 38 až 52.

V konaní o prehlásení vykonateľnosti sa overuje, či cudzie rozhodnutie spĺňa formálne náležitosti uvedené v článku 53 nariadenia. Preskúvanie je teda iba skúmanie, či formálne a dôvody na odopretie (čl. 34 a 35) sú uplatniteľné až v konaní o opravnom prostriedku proti prehláseniu o vykonateľnosti rozhodnutia. Rovnako nie je možné preskúmať vecné podmienky výkonu.

Konanie sa začína podaním návrhu na prehlásenie vykonateľnosti súdu alebo orgánu, ktorý je uvedený v prílohe č. II nariadenia. Miestna príslušnosť sa podľa článku 39 ods.2 „určí podľa bydliska účastníka, proti ktorému sa rozsudok má vykonať, alebo podľa miesta výkonu.“ Podanie návrhu sa spravuje právnym poriadkom členského štátu, v ktorom sa o výkon žiada.

Strana, ktorá žiada o prehlásenie vykonateľnosti musí spolu s návrhom na prehlásenie vykonateľnosti rozhodnutia predložiť jedno vyhotovenie rozhodnutia, ktoré spĺňa požiadavky na preukázanie jeho pravosti (čl. 53 nariadenia). Spolu s ním musí predložiť tiež osvedčenie, ktoré vyhotovuje súd, ktorý rozhodnutie vydá na žiadosť ktorejkoľvek dotknutej strany. Osvedčenie obsahuje všetky zásadné informácie o konaní (aj doplnkové ako napr. lehoty na plnenie) a je vydané na formulári, ktorého vzor je uvedený v prílohe V nariadenia.⁴¹ Ak účastník nepredložil osvedčenie, súd môže určiť lehotu na jeho predloženie, prijať inú rovnocennú listinu alebo ak považuje predložené údaje za postačujúce, aj upustiť od jej predloženia (článok 55 ods.1).

V prípade, že sú splnené všetky formálne podmienky uvedené v článku 53 nariadenia, súd bez skúmania podľa článkov 34 a 35 bezodkladne vyhlási rozhodnutie za vykonateľné (čl. 41 nariadenia). Následne sa rozhodnutie o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti bez odkladu oznámi navrhovateľovi postupom podľa právneho poriadku členského štátu výkonu a doručí sa účastníkovi, proti ktorému sa výkon žiada, spolu s rozsudkom ak mu dovedty nebol doručený (čl. 42). K uskutočneniu núteného výkonu sa môže pristúpiť až po uplynutí lehoty na podanie opravného prostriedku proti rozhodnutiu o prehlásení vykonateľnosti alebo po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorým bolo rozhodnutie o vykonateľnosti potvrdené.⁴²

Proti rozhodnutiu o návrhu na vyhlásenie rozhodnutia za vykonateľné môže ktorákoľvek strana podať odvolanie. Odvolanie sa podáva na súd podľa zoznamu uvedenému v prílohe č. III nariadenia. O odvolaní sa koná podľa noriem upravujúcich sporové konanie. To znamená, že sa k nemu môže vyjadriť aj druhý účastník konania.

⁴¹ RAUSCHER, T. (Hrsg.). *Europäisches Zivilprozessrecht. Kommentar.* München: European Law Publishers GmbH, 2004, s. 391.

⁴² VAŠKE, V. *Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice.* 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2007, s. 94.

Článok 43 ods. 5 Nariadenia upravuje dva druhy lehôt pre podanie odvolania:

- a) Všeobecná lehota **jeden mesiac**, ktorá začína plynúť dňom doručenia vyhlásenia o vykonateľnosti.
- b) Špeciálna lehota **dva mesiace** v prípade, ak strana voči ktorej sa uskutočňuje výkon má bydlisko v inom členskom štáte než v ktorom bolo vydané vyhlásenie o vykonateľnosti. Lehota začína plynúť dňom doručenia tejto strane.

Nariadenie upravuje tiež možnosť podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu o opravnom prostriedku, t.j. zavádza dvojinstančný systém odvolania sa proti rozhodnutiu o vykonateľnosti. Tieto opravné prostriedky sú v konkrétnych členských štátoch rôzne a sú upravené v prílohe IV (čl. 44).

V odvolacom konaní súd zásadne nepreskúmava rozhodnutie vo veci samej. Zrušiť rozhodnutie o prehlásení vykonateľnosti môže súd iba na základe jedného z dôvodov uvedených v čl. 34 a 35 alebo ak povinný namietol nedostatok predpokladov pre vyhlásenie vykonateľnosti v zmysle čl. 41 nariadenia.

Súd, ktorý koná o odvolaní môže na žiadosť účastníka, proti ktorému sa o výkon žiada, prerušiť konanie, v prípade ak bol proti rozhodnutiu v členskom štáte pôvodu podaný riadny opravný prostriedok, alebo ak ešte neuplynula lehota pre podanie takéhoto riadneho opravného prostriedku (článok 46 ods. 1). Do rozhodnutia o odvolaní sa v zmysle článku 47 ods. 3 nesmú prijať žiadne opatrenia smerujúce k výkonu rozhodnutia s výnimkou zabezpečenia majetku povinného.

Rozhodnutie o odvolaní by mal súd vydať bezodkladne, konkrétnu lehotu však nariadenie neustanovuje, čo je možné považovať za nedostatok vzhľadom na právny záujem oprávneného.⁴³

2.1.4.2 Výkon cudzieho rozhodnutia

Ako už bolo povedané, vlastný výkon rozhodnutia bude prebiehať podľa vnútroštátneho práva štátu, v ktorom sa rozhodnutie žiada. Nariadenie samotný výkon rozhodnutí upravuje len v niekoľkých ustanoveniach tým, že vymedzuje podmienky, kedy je možné prikočiť k výkonu cudzieho rozhodnutia. Musia byť splnené tri podmienky:

- 1) rozhodnutie musí byť vykonateľné v štáte, kde bolo vydané
- 2) rozhodnutie bolo vyhlásené za vykonateľné v štáte uznania
- 3) neexistujú dôvody pre odopretie uznania rozhodnutia, pokiaľ boli namietnuté⁴⁴

Zo vzájomného vzťahu konania o prehlásení vykonateľnosti a konania o výkon cudzieho rozhodnutia je možné uviesť, že návrh na výkon je možné podať jednak samostatne ako aj spolu s návrhom na vyhlásenie vykonateľnosti rozhodnutia, s tým, že v druhom prípade by súd rozhodoval dvomi samostatnými výrokmi.⁴⁵

2.1.5 Prax a budúcnosť konania o vyhlásení vykonateľnosti

⁴³ KAPITÁN, Z. Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Právní fórum, 2005, č. 7, s. 247.

⁴⁴ Kapitán, Z. Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Právní fórum, 2005, č. 7, s. 248.

⁴⁵ tamtiež

Jedním z významných cílů Evropské unie je vytvoření jednotného trhu bez hranic s volným pohybem rozsudků po tomto území. Přijetím Bruselské úmluvy, resp. nařízení Brusel I se Evropská unie k tomuto cíli velmi přiblížila, ovšem některé překážky, které skutečně volnému pohybu rozsudků brání, zůstaly. Jedná se zejména o řízení o prohlášení vykonatelnosti, které pro osoby, které hodlají uplatnit svá práva v zahraničí, znamená zvýšené náklady a delší dobu, která je k uplatnění jejich práv nezbytná.

Ze Zprávy Komise o uplatňování nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech⁴⁶ ze dne 21. 4. 2009 vyplývá, že žádosti o prohlášení vykonatelnosti jsou téměř vždy úspěšné (90 % až 100 %) a uznávání a výkon cizích soudních rozhodnutí je odmítán jen velmi zřídka. Zároveň však tato řízení trvají u soudů prvního stupně v průměru 7 dnů až 4 měsíce – pokud je žádost úplná. Jestliže však žádost úplná není, řízení trvá déle. Opravný prostředek je podán jen proti 1 až 5 % rozhodnutí, přičemž odvolací řízení trvá jeden měsíc až tři roky.

Z výše uvedeného vyplývá, že zrušení doložky vykonatelnosti by bylo smysluplné a žádoucí. Z tohoto důvodu byla Komisi Evropských společenství vypracována vedle zmíněné zprávy i Zelená kniha o posouzení nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, na kterou je možné na tomto místě výstižně odkázat.⁴⁷ Jejím účelem je zahájit rozsáhlou konzultaci zainteresovaných stran o možnostech, jak zlepšit fungování nařízení. Jedním z bodů, které Zelená kniha obsahuje, je i návrh na zrušení doložky vykonatelnosti ve všech obchodních a občanských věcech. Jelikož v oblasti nesporných nároků došlo ke zrušení zprostředkovacích opatření (doložky vykonatelnosti) na základě kontrol minimálních standardů v členském státě původu, je zvažován obdobný vývoj i v oblasti nároků sporných. Zrušení těchto opatření by ale podle Komise mělo doprovázet zavedení jistých pojištěk, zejména v oblasti doručování a možnosti výjimečného přezkoumání.

Zrušení doložky vykonatelnosti by pro vítěznou stranu sporu znamenalo opravdu významné urychlení a zefektivnění řízení, na jehož konci je její nárok uspokojen. V návrhu opatření předložených Komisi se objevuje i zřízení jednotného standardního formuláře, který bude k dispozici ve všech jazycích Společenství a který bude obsahovat shrnutí rozhodnutí. Tento formulář by pak předcházel nutnosti překládat celé rozhodnutí a zajistil by, že veškeré relevantní informace jsou orgánům zajišťujícím výkon rozhodnutí k dispozici. Náklady na výkon lze podle Komise též snížit tím, že se odstraní povinnost určit adresu pro doručování, resp. jmenovat zástupce ad litem podle článku 42 odst. 2 nařízení.

Zelená kniha není legislativním návrhem, ale pouze popisuje současný stav a navrhuje možná řešení a tím předznamenává budoucí směry revize nařízení Brusel I. Prezentace formálního návrhu, a tedy i začátek

⁴⁶ Zpráva Komise o uplatňování nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [citováno 10.10.2009].

Dostupné z: <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0174:FIN:CS:PDF>>.

⁴⁷ Zelená kniha o posouzení nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [citováno 10.10.2009].

Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0175:FIN:CS:HTML>>.

legislativního procesu, jsou očekávány koncem roku 2009. Až budoucnost tedy teprve ukáže, které z navrhovaných opatření vstoupí v platnost.

Ako sa uberal vývoj úpravy uznávania a výkonu cudzích rozhodnutí v skutočnosti bude vidno z ďalších častí tejto práce.

2.2 EET

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky sa úplne vymyká všeobecnému mechanizmu, ktorý zaviedol Brusel I a možno dôvodne predpokladať, že dôvody jeho prijatia správne predpokladala aj Zelená kniha o posouzení nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o príslušnosti a uznávaní a výkonu súdnych rozhodnutí v občanských a obchodných věcech, na ktorú bolo poukázané v predchádzajúcej kapitole.

Hlavným cieľom tohto nariadenia je odstrániť medzi členskými štátmi konanie o vykonateľnosti vo vzťahu k súdnym rozhodnutiam o nesporných pohľadávkach. Takéto zdĺhavé a nákladné vymáhanie pohľadávok totiž pôsobí ako kľúčová prekážka rozvoja vo vnútornom trhu EU.⁴⁸

Cieľom nariadenia je prispieť ešte k zlepšeniu postavenia veriteľov uplatňujúcich svoje nároky v jednotlivých členských štátoch. Preto pokiaľ sa veriteľ rozhodne postupovať podľa nariadenia o EET, vyhne sa procesu uznávania a vyhlásenia vykonateľnosti exekučného titulu súdom členského štátu vykonávajúceho výkon.⁴⁹

Účinnosť nariadenia však nemá vplyv ma možnosť požiadania o uznanie a výkon rozhodnutí o nespornom nároku v súlade s nariadením Brusel I.⁵⁰ Veriteľ sa má teda právo slobodne rozhodnúť buď pre doložku EET pre nesporné nároky, alebo pre nariadenie BRUSEL I či iného nariadenia EU. Postup podľa EET by však mal poskytnúť veriteľom výhodu, ktorá bude spočívať v tom, že pri výkone EET nebude potrebné predchádzajúce schválenie jeho vykonateľnosti členským štátom, čo je mnohokrát spojené s neúmerným zdržaním a veľkými nákladmi.⁵¹

Definícia termín nesporné pohľadávky vyplynie z ďalej uvedenej analýzy pôsobnosti nariadenia.

2.2.1 Pôsobnosť nariadenia EET

Nariadenie EET v podstate zahŕňa rovnakú oblasť právnych vzťahov ako nariadenie Brusel I. Nariadenie EET sa vzťahuje na občianske a obchodné veci negatívne vymedzené v článku 2 ods. 2 nariadenia EET. Podľa tohto článku nevzťahuje sa na veci daňové, colné a správne. Okrem toho sú z pôsobnosti nariadenia EET výslovne vylúčené „*acta iure imperii*“, t.j. veci týkajúce sa zodpovednosti štátu za konanie alebo nečinnosť pri výkone štátnej moci

Okrem súdnych rozhodnutí sú ďalšími prípustnými exekučnými titulmi na rozdiel od Brusel I aj súdne zmiery a vykonateľné úradné listiny. Vecná pôsobnosť je obmedzená v zmysle čl. 3 ods. 1 na nesporné nároky. Miestna príslušnosť zahŕňa všetky členské štáty EU okrem Dánska.

⁴⁸ Brodec, J. Evropský exekuční titul a Evropský platební rozkaz. Právník, 2005, č.9, s.1025

⁴⁹ Doležal V., Pavlová B. Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Právní fórum, 2006, č. 1., s. 1

⁵⁰ Čl. 27 NEET

⁵¹ Eppinger, A. Evropský exekuční titul pro nesporné nároky. Noviny konkurz a vyrovnání, 2004, č.4

Druhá skupina uvedená v odseku 2 čl. 2 nariadenia EET vylučuje z pôsobnosti otázky vo veciach:

- a) osobného stavu alebo právnej spôsobilosti fyzických osôb, majetkových práv vyplývajúcich z manželstva, dedenie zo závetu a zo zákona
- b) konkurzu, konania súvisiaceho so zrušením obchodných spoločností alebo iných právnických osôb nachádzajúcich sa v platobnej neschopnosti, súdne dojednania, vyrovnania a iné obdobné konania
- c) sociálneho zabezpečenia
- d) rozhodcovských konaní

Vecná pôsobnosť nariadenia EET je, ako už bolo spomenuté vyššie, obmedzená iba na nesporné nároky. Pod pojmom „nárok“ nariadenie v článku 4 bod 2 myslí „nárok na výplatu určitej peňažnej sumy, ktorá sa stala splatnou alebo ktorej dátum splatnosti je uvedený v rozhodnutí, súdnom zmiere alebo na verejnej listine“. Obmedzenie na peňažné nároky vypovedá najmä o úvahe, že právny výkon rozhodnutí je najľahšie uskutočniteľný u peňažných pohľadávok.⁵²

Podľa preambuly by pojem „nesporné nároky“ mal zahŕňať všetky situácie, v ktorých dlžník preukázateľne nepopiera charakter alebo výšku peňažného nároku a v ktorých veriteľ získal proti dlžníkovi buď súdne rozhodnutie alebo iný vykonateľný titul, ktorý vyžaduje výslovný súhlas dlžníka (súdny zmier alebo verejná listina).⁵³

V zmysle článku 3 bod 1 nariadenia sa nárok považuje za nesporný ak:

- a) s ním dlžník výslovne súhlasil tým, že ho uznal alebo prostredníctvom zmiere, ktorý bol schválený súdom alebo bol uzavretý pred súdom v priebehu konania, alebo
- b) dlžník voči nemu nikdy nevzniesol námietku počas konania v súlade s príslušnými procesnými požiadavkami podľa predpisov členského štátu, alebo
- c) sa dlžník nezúčastnil na súdnom pojednávaní alebo nebol na takomto pojednávaní zastúpený potom, ako najprv v priebehu konania vzniesol námietku proti nároku za predpokladu, že sa takéto konanie dlžníka podľa právnych predpisov členského štátu rovná tichému uznaniu nároku alebo skutočností, ktoré tvrdí veriteľ, alebo
- d) dlžník ho výslovne uznal vo verejnej listine

Jednotlivé definície nesporných nárokov sa líšia tým, že zatiaľ čo v prvých dvoch prípadoch dlžník pohľadávku výslovne uznal, v ďalších dvoch dlžník pohľadávku nepoprel a tým došlo k jeho konkludentnému chovaniu.⁵⁴ Aby bolo zachované právo na riadny a spravodlivý proces v neobmedzenej miere, má byť zachovaná prinajmenšom taká minimálna vnútroštátna právna úprava, ktorá zaručí, že dlžník bude informovaný o konaní, ktoré je voči nemu vedené ako aj o nutnosti jeho aktívnej účasti v tomto konaní ako predpokladu pre popretie pohľadávky.⁵⁵

Aj podľa Mikulcovej je nesporné tvrdenie také, s ktorým dlžník buď výslovne súhlasí, alebo ku ktorému mlčí.⁵⁶

⁵² Wagner, R. Die neue EG – Verordnung zum Europäischen Vollstreckungstitel. IPRax, 2005, č. 3, s. 192.

⁵³ Preambula, bod 5 nariadenia EET

⁵⁴ bližšie Brodec, J. Evropský exekučný titul a Evropský platební rozkaz. Právník, 2005, č. 9, s. 1027.

⁵⁵ bližšie Salač, J. Evropský exekučný titul. Evropské právo, 2003, č. 1, s. 16.

⁵⁶ MIKULCOVÁ, L. Nesporná tvrzení v civilním soudním řízení. Právní rozhledy, 2004, č. 13, s. 505.

Nariadenie v článku 3 bode 2 rozoznáva aj tzv. zvláštnu kategóriu nespornosti v zmysel ktorej sa nariadenie tiež uplatňuje na rozhodnutia doručené po podaní opravného prostriedku proti rozhodnutiam, ktoré boli osvedčené ako európsky exekučný titul.

Táto samostatná skupina zahŕňa nároky, ktoré síce pôvodne spadali do jednej z predchádzajúcich skupín a boli potvrdené ako EET, ale ktoré boli následne popreté po podaní opravného prostriedku dlžníkom. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že aj keď to priamo z textu nariadenia nevyplýva, do tejto kategórie spadajú iba prípady v ktorých boli pôvodné rozhodnutia potvrdené. Zmyslom tejto skupiny je najmä zabrániť tomu, aby rozhodnutie potvrdené ako EET bolo vylúčené z pôsobnosti nariadenia EET len preto, že bolo neúspešne napadnuté opravným prostriedkom dlžníka.

2.2.2 Zrušenie doložky vykonateľnosti (exequatur)

Ako už bolo povedané, cieľom nariadenia EET bolo najmä urýchliť a zjednodušiť výkon rozhodnutia v inom členskom štáte tým, že rozhodnutie bude vykonané bez medzitýmných opatrení prijatých v dožiadanom členskom štáte pred jeho výkonom. Takýto postup by mal v porovnaní s postupom doložky vykonateľnosti (exequaturu) stanoveným nariadením Brusel I poskytovať značné výhody v tom, že nie je potrebné schválenie zo strany súdu v druhom členskom štáte a omeškania a výdavky s tým spojené.⁵⁷

Podľa článku 5 nariadenia EET teda „*rozhodnutie, ktoré bolo v členskom štáte pôvodu osvedčené ako európsky exekučný titul, sa uzná a vykoná v iných členských štátoch bez potreby vyhlásenia o vykonateľnosti a bez akejkoľvek možnosti podať námietky proti jeho uznaniu.*“

2.2.3 Podmienky vydania potvrdenia EET

Podmienky na základe ktorých môže byť rozhodnutie potvrdené ako európsky exekučný titul sú stanovené v samotnom Nariadení a to v jeho článku 6. V prvom rade s odkazom na ods. 1 článku 6 pôjde o vykonateľnosť v členskom štáte pôvodu. Táto vlastnosť rozhodnutia je samozrejme preskúmateľná len pri zohľadnení príslušných predpisov práva členského štátu pôvodu. Všeobecne je možné povedať, že za vykonateľné sa v režime európskeho exekučného titulu považujú aj rozhodnutia predbežne vykonateľné.⁵⁸ Predbežná vykonateľnosť je určitou výnimkou z pravidla, že rozhodnutie nadobúda vykonateľnosť skôr ako právoplatnosť.⁵⁹

Ďalšou podmienkou je, že rozhodnutie nie je v rozpore s predpismi o súdnej príslušnosti tak, ako sú stanovené v oddieloch 3 a 6 kapitoly II nariadenia Brusel I. V prípade, že je predmetom potvrdenia nesporný nárok, ktorý nebol dlžníkom popretý, je ďalšou podmienkou splnenie požiadavky, ktorú na súdnom konaní v členskom štáte pôvodu kladie kapitola III nariadenia EET, regulujúca minimálne normy pre konanie o nesporných nárokoch.

⁵⁷ Preambula bod 9 nariadenia EET

⁵⁸ KROPHOLLER, J. *Europäisches Zivilprozessrecht, Kommentar zu EuGVÜ und Lugano-Übereinkommen und Europäischem Vollstreckungstitel*. 8. vyd. Frankfurt am Main: Verlag Recht und Wirtschaft, 2005. s. 585

⁵⁹ Bližšie: Zoulík, F. In Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Linde, 2004, s. 305 – 325.

Posledná podmienka, ak sa jedná o dlžníka spotrebiteľa a ide o nárok nesporný, poskytuje nariadenie EET pre pripustenie potvrdenia európskeho exekučného titulu špeciálnu ochranu. To znamená, že rozhodnutie o nároku v takýchto prípadoch bude potvrdené ak bolo vydané v členskom štáte, v ktorom má dlžník bydlisko v zmysle článku 59 nariadenia Brusel I. V prípade ak sú uvedené podmienky splnené, nič nebráni tomu aby bolo rozhodnutie potvrdené ako európsky exekučný titul. Treba uviesť, že nariadenie EET neobsahuje celú právnu úpravu priebehu vydania takéhoto potvrdenia a prenecháva tak niektoré otázky jednotlivým právnym poriadkom členských štátov.⁶⁰ V podmienkach slovenského právneho poriadku je takýmto ustanovením § 352b O.s.p. v zmysle ktorého „*súd na základe žiadosti vydá osvedčenie o európskom exekučnom titule, ako aj iné osvedčenia podľa osobitných predpisov alebo takéto osvedčenia na základe žiadosti zruší.*“

2.2.4 Konanie o vydanie potvrdenia - osvedčenia

Konanie o vydanie potvrdenia je možné zahájiť len na návrh oprávneného z exekučného titulu, pokiaľ sa tento rozhodol využiť práve tento postup výkonu vytvorený nariadením EET. Čo sa týka formy, potvrdenie je vydávané pomocou vzorového formulára, ktorý je súčasťou nariadenia EET ako príloha č. 1. Formulár obsahuje podrobné zhrnutie obsahu rozhodnutia rovnako ako splnenie všetkých podmienok, ktoré umožňujú vydanie potvrdenia. Z dôvodu, že v jednotlivých členských štátoch má tento prostriedok rovnaký obsah a údaje o rozhodnutí, býva proces výkonu takéhoto rozhodnutia veľmi zjednodušený.

EET počíta aj s možnosťou len čiastočného potvrdenia v zmysle čl. 8 nariadenia a to vtedy, ak požiadavky EET pre potvrdenie spĺňajú len niektoré časti rozhodnutí. Okrem opravy z dôvodov vecnej chyby a zrušenia potvrdenia pre zrejmu nenáležitost' nie je potvrdené rozhodnutie možné napadnúť opravným prostriedkom.

Osvedčenie sa v zmysle článku 9 ods. 2 vždy vydáva v jazyku rozhodnutia. Osvedčenie sa týka aj trov samotného súdneho konania. Podľa článku 7 nariadenia EET „*ak rozhodnutie zahŕňa vykonateľné rozhodnutie o výške trov súdneho konania, vrátane úrokových sadzieb, musí byť osvedčené ako európsky exekučný titul tiež so zreteľom na trovy, pokiaľ dlžník v priebehu súdneho konania nepodal konkrétnu námietku voči povinnosti znášať také trovy v súlade s právnymi predpismi členského štátu pôvodu.*“

Potvrdenie európskeho exekučného titulu nadobúda v zmysle článku 11 nariadenia EET účinnosť iba v rámci vykonateľnosti rozhodnutia. To znamená, že pokiaľ rozhodnutie osvedčené ako EET prestalo byť vykonateľné alebo jeho vykonateľnosť bola pozastavená alebo obmedzená, na základe žiadosti predloženej pôvodnému súdu sa vydáva osvedčenie o nevykonateľnosti alebo obmedzenej vykonateľnosti na vzorovom tlačive v prílohe IV.⁶¹ Toto ustanovenie je vlastne vyjadrením základného princípu, podľa ktorého nemôže byť rozhodnutie ľahšie vykonateľné v zahraničí ako v štáte pôvodu.⁶²

⁶⁰ ZVOLSKÝ, Ladislav. Evropský exekuční titul pro nesporné nároky. *Bulletin advokacie*, 2006, roč. 13, č. 2, s.38

⁶¹ článok 6 ods. 2 nariadenia EET

⁶² KROPHOLLER, J. *Europäisches Zivilprozessrecht, Kommentar zu EuGVÜ und LuganoÜbereinkommen und Europäischem Vollstreckungstitel*. 8. vyd. Frankfurt am Main: Verlag Recht und Wirtschaft, 2005. s. 600

Nariadenie myslelo aj na právnu úpravu o oprave a zrušení osvedčenia o európskom exekučnom titule, ktorej bližšia analýza pre naplnenie konceptu tejto práce, ale nie nutná.

2.2.4.1 Minimálne pravidlá pre konanie o nesporných nárokoch

Minimálne pravidlá sú stanovené iba pre prípady kedy je rozhodnutie vydané bez výslovného súhlasu dlžníka, t.j. v zmysle článku 3 ods. 1 písm. b) alebo c) nariadenia EET. Tieto pravidlá vznikli z dôvodu nevyhnutnosti zaistiť dlžníkovi minimálne procesné práva ako aj právo na obhajobu. Už v bode 12 preambuly nariadenia bol stanovený cieľ „zabezpečiť, aby bol dlžník informovaný o súdnej žalobe proti nemu, o požiadavkách na jeho aktívnu účasť na konaní, ak chce poprieť nárok a o dôsledkoch jeho neúčasti včas, a to takým spôsobom, aby mu to umožnilo pripraviť si obhajobu.“ Ďalej v zmysle bodu 13 preambuly mal byť dlžník chránený najmä vo vzťahu k doručovaniu dokumentov počas konania v štáte pôvodu vzhľadom na rozdielnu úpravu tohto inštitútu v právnych poriadkoch členských štátov.⁶³

Minimálne pravidlá sú obsiahnuté v tretej kapitole nariadenia EET. Články 13 až 15 sa zaoberajú otázkou doručovania a články 16 a 17 vymedzujú poskytovanie náležitých informácií o nároku dlžníkovi. Toto všetko zaisťuje, že dlžník sa môže slobodne rozhodnúť o tom, či pohľadávku poprie alebo nie. Žalovanému musí byť umožnené, aby využil svoje právo na obranu v súdnom spore. Iba v prípade, že žalovaný bol o prebiehajúcom konaní riadne upovedomený, môže byť jeho neúčasť v konaní vyložená ako nedostatok námietok voči oprávnenému nároku čím môže byť výsledné rozhodnutie opatrené ako EET. Článok 18 následne predvída možnosť nápravy nedodržania týchto minimálnych pravidiel, keďže nedodržanie pravidiel nemusí nevyhnutne viesť k odopretiu potvrdenia rozhodnutia ako európsky exekučný titul.⁶⁴

Najdôležitejším minimálnym pravidlom v nariadení EET je pravidlo, ktoré sa zaoberá inštitútom doručovania, ktorý zaisťuje plné rešpektovanie základného práva na obhajobu. Doručenie písomnosti, ktorou začína súdne konanie sa musí uskutočniť prostredníctvom jednej z troch foriem stanovených v článkoch 13 až 15 nariadenia EET. Nariadenie teda rozoznáva doručenie s dokladom o prijatí zo strany dlžníka (čl. 13), doručenie bez dokladu o prijatí (čl.14) a doručenie zástupcom dlžníka (čl.15). Všetky tri typy sa týkajú len doručovania dokumentu o začatí konania alebo iného rovnocenného dokumentu a zároveň všetky spôsoby sú charakterizované buď úplnou istotou (článok 13) alebo veľmi vysokým stupňom pravdepodobnosti (článok 14), že doručovaný dokument sa dostal k svojmu adresátovi.⁶⁵

Spôsoby doručenia upravené v článku 13, ktoré vyžadujú potvrdenie o prijatí podpísané dlžníkom, pridávajú na istotu, že dlžník písomnosti skutočne prevzal a dokument sa tým z pohľadu dlžníka dostal do sféry možného nakladania s ním. V tomto prípade bude teda nesporné, že dlžník vie o skutočnosti, že sa proti nemu vedie súdne konanie.

V zmysle článku 13 môže byť dokument o začatí konania alebo rovnocenný dokument doručený dlžníkovi jedným z nasledovných spôsobov:

⁶³ PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 351

⁶⁴ ZVOLSKÝ, Ladislav. *Evropský exekuční titul pro nesporné nároky*. *Bulletin advokacie*, 2006, roč. 13, č. 2, s. 37

⁶⁵ Bod 14 Preambuly nariadenia EET

- a) osobné doručenie doložené potvrdením o prijatí s uvedením dátumu prijatia, ktoré je podpísané dlžníkom
- b) osobné doručenie doložené dokumentom podpísaným príslušnou osobou, ktorá uskutočnila doručenie, v ktorom je uvedené, že dlžník prijal dokument alebo ho bezdôvodne odmietol prijať s uvedením dátumu doručenia
- c) doručenie poštou doložené potvrdením o prijatí s uvedením dátumu prijatia, ktoré dlžník podpísal a odoslal naspäť
- d) doručenie elektronickými prostriedkami ako je napríklad fax alebo e-mail, doložené potvrdením o prijatí s uvedením dátumu prijatia, ktoré podpísal a odoslal naspäť dlžník

Predvolanie k súdnemu pojednávaniu je možné doručiť vyššie uvedenými spôsobmi a navyše aj ústne pri predchádzajúcom súdnom pojednávaní, pričom je doručené uvedené v zápisnici z predošlého súdneho pojednávania.⁶⁶

Ďalšou možnosťou doručovania je náhradné doručovanie podľa čl. 14, ktoré má rovnaké postavenie ako doručenie s potvrdením o prevzatí. Je však nepochybné, že tento typ predstavuje určité zmenšenie ochrany dlžníka. Náhradné doručovanie je možné rozdeliť podľa toho, či je doručenie potrebné preukazovať zvláštnym dokladom alebo nie. V prvom prípade sa toto ďalej člení podľa toho, kto ho podpíše. Prvou možnosťou je, že potvrdenie podpíše osoba, ktorá uskutočnila doručenie⁶⁷ alebo druhou, že potvrdenie o prijatí podpíše osoba, ktorá písomnosť prevzala za dlžníka (osoba žijúca s dlžníkom v domácnosti, zamestnanec dlžníka a pod.).⁶⁸

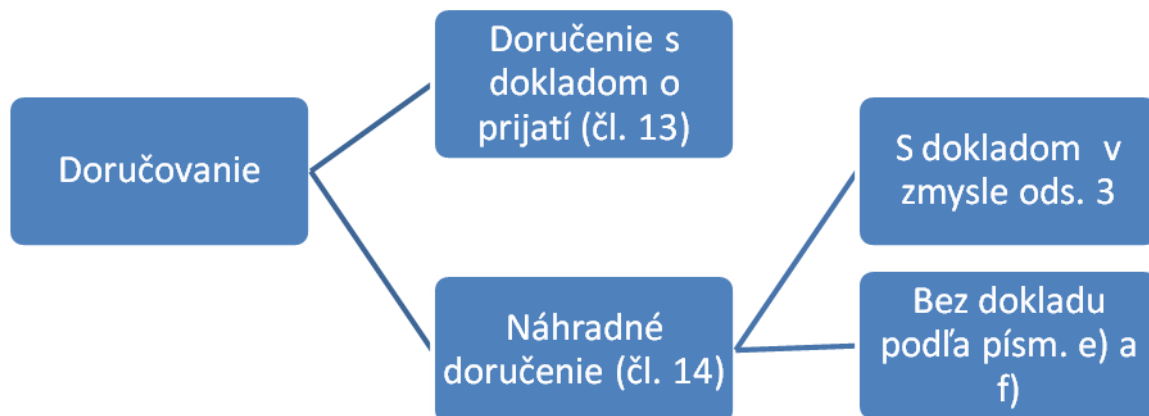
Na druhej strane sa doručovanie preukazovať nemusí v dvoch prípadoch:

- a) doručenie poštou, ak má dlžník adresu v členskom štáte pôvodu, t.z. nie je potrebné doručovať do iného členského štátu
- b) doručenie elektronickými prostriedkami s automatickým potvrdením o doručení, za predpokladu, že dlžník vopred výslovne súhlasil s týmto spôsobom doručenia

⁶⁶ Článok 13 ods. 2 nariadenia EET

⁶⁷ bližšie pozri článok 14 ods. 3 nariadenia EET

⁶⁸ bližšie pozri článok 14 ods. 2 nariadenia EET

Okrem doručovania patrí medzi minimálne pravidlá aj poskytnutie náležitých informácií dlžníkovi o voči nemu uplatňovanému nároku (čl.16) a tiež o procesných krokoch potrebných na napadnutie nároku (čl.17). Na základe toho musí dokument o začatí konania, ktorého rozhodnutie má byť európskym exekučným titulom obsahovať mená a adresy strán, výšku nároku vrátane výšky úrokov, zdôvodnenie nároku, procesné požiadavky pre napadnutie nároku alebo prípadne termín súdneho pojednávania, názov a adresu inštitúcie na ktorú sa má obrátiť a či je nutné právne zastúpenie, dôsledky nepodania námietky alebo nedostavenia sa.⁶⁹

V prípade, že nie sú dodržané minimálne pravidlá, nemusí to ešte nutne znamenať, že bude odopreté osvedčenie európskeho exekučného titulu. Tieto situácie definuje nariadenie v článku 18.

Ako už bolo uvedené, rozhodnutie, ktoré bolo podľa pravidiel stanovených v nariadení EET osvedčené ako európsky exekučný titul v jednom členskom štáte, bude ipso iure uznané aj v ostatných členských štátoch EU bez nutnosti viesť uznávacie konanie. Na druhej strane ak by chcela strana doložky exeqatur, nič by jej nebránilo postupovať podľa nariadenia Brusel I.

2.2.5 Výkon a vykonávacie konanie

Základným pravidlo je aj pri EET, že vykonávacie potupy sa riadia právnymi predpismi členského štátu výkonu. Rozhodnutie osvedčené ako európsky exekučný titul sa vykonáva za tých istých podmienok ako rozhodnutie vydané v členskom štáte výkonu, t.j. ako keby sa jednalo o vnútroštátny exekučný titul. Aj keď je teda výkon rozhodnutí podriadený národným úpravám, nariadenie stanovuje niektoré základné preventívne opatrenia. Prvé opatrenie upravuje článok 20 ods. 2 nariadenia v zmysle ktorého sa od veriteľa vyžaduje, aby poskytol vykonávacím orgánom členského štátu výkonu

- a) kópiu exekučného titulu,
- b) kópiu osvedčenia o EET a v prípade potreby aj
- c) úradný preklad osvedčenia o EET preloženého do úradného jazyka štátu výkonu.

Predložený exekučný titul s osvedčením EET musia spĺňať podmienky pre uznanie ich pravosti, pričom tieto sú určené vnútroštátnym právom štátu pôvodu.

⁶⁹ bližšie článok 16 a 17 nariadenia EET

Ďalej je v článku 20 ods. 3 nariadenia stanovené, že po osobe, ktorá žiada o výkon, nemôže byť vyžadovaná kaucia, záruka alebo vklad z toho dôvodu, že oprávnený je cudzím štátnym príslušníkom alebo preto, že nemá bydlisko v štáte výkonu.⁷⁰

2.2.5.1 Zamietnutie a odopretie výkonu

Článok 21 nariadenia EET naznačuje, že výkon rozhodnutia osvedčeného ako EET je možné zamietnuť na základe žiadosti dlžníka, ak je rozhodnutie nezlučiteľné s predošlým rozhodnutím vydaným v ktoromkoľvek členskom štáte alebo v tretej krajine za splnenia ďalších troch podmienok:

- a) skoršie rozhodnutie sa týkalo toho istého predmetu sporu medzi identickými stranami
- b) skoršie rozhodnutie bolo vydané v členskom štáte výkonu alebo spĺňa podmienky potrebné pre jeho uznanie v členskom štáte výkonu
- c) nezlučiteľnosť nebola a nemohla byť vznesená ako námietka v súdnom konaní v členskom štáte pôvodu

Je potrebné pripomenúť, že za žiadnych okolností nie je umožnené v členskom štáte výkonu preskúmať vecnú stránku rozhodnutia alebo jeho osvedčenia ako EET. V tomto prípade je jedinou možnosťou použitie inštitútov opravy alebo zrušenia osvedčenia EET, ktoré však môžu byť použité iba u orgánu, ktorý osvedčenie vydal.

2.2.6 Prax a budúcnosť osvedčenia o európskom exekučnom titule

Teoretický prínos nariadenia EET je jednoznačný, v určitých situáciách sa odbúrala potreba realizácie konania o vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia. Prakticky si však nemožno nevšimnúť, že ide o zanedbateľné percento sporov, na ktoré možno nariadenia v skutočnosti aplikovať a prakticky využiteľné bude najmä v prípadoch, kedy odporca nebol v konaní aktívny, čo sa môže stať aj omylom alebo nedbalosťou. O ostatných prípadoch, ktorých je v praxi istotne väčšina, kedy sa odporca voči uplatňovanému nároku, či nárokom aktívne bráni, ostáva stále potreba konania podľa nariadenia Brusel I, ktorému bola venovaná pozornosť v predchádzajúcej časti.

⁷⁰ Zvolský, L. Evropský exekučný titul pro nesporné nároky. Bulletin advokacie, 2006, č. 2, s. 38.

2.3 Európsky platobný rozkaz

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006, ktorým sa zavádza európske konanie o platobnom rozkaze je ďalším krokom k cieľom predznamenaným zelenou knihou o posouzení nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, na ktorú už bolo poukázané.

Jeho cieľom je nesporne tiež odbúranie administratívnej náročnosti aplikácie nariadenia Brusel I vo veciach sporových a skutočne sporných, kde sa odporca voči nárokom uplatňovaným navrhovateľom aktívne bráni, resp. Z pohľadu tohto nariadenia bude brániť.

2.3.1 Pôsobnosť

Rozsah pôsobnosti EPR je opäť podobný ako rozsah pôsobnosti Brusel I. Nariadenie sa aplikuje vo všetkých krajinách s výnimkou Dánska.

V čl. 2 nariadenia je vymedzená vecná pôsobnosť, ktorá je v zásade rovnaká ako v iných nariadeniach. Aj tu sa nariadenie vzťahuje na veci občianske a obchodné. Menšie rozdiely však uvidíme pri vymedzení negatívneho výpočtu vzťahov, na ktoré sa nariadenie neuplatní. Výslovne sú z pôsobnosti nariadenia vyňaté nároky z mimozmluvných záväzkov, pokiaľ nie sú predmetom dohody medzi stranami alebo nedošlo k uznaniu dlhu, alebo sa nevzťahujú na peňažné pohľadávky zo spoluvlastníctva.⁷¹ Ako príklad takto vylúčených nárokov si je možné predstaviť nároky z dopravných nehôd.⁷²

Rovnako je v nariadení výslovne stanovené, že je aplikovateľné iba na prípady cezhraničné. Pojem cezhraničné definuje samotné nariadenie vo svojom čl. 3. Pôjde o prípady, v ktorých *„má aspoň jedna zo strán bydlisko alebo obvyklý pobyt v inom členskom štáte ako v členskom štáte súdu konajúceho vo veci.“* Rozhodným okamihom je moment podania návrhu na vydanie EPR. Pravidlá pre určenie miesta bydliska sú obsiahnuté v nariadení Brusel I (čl. 59 a 60). Z hľadiska časovej pôsobnosti sa nariadenie použije od 12. decembra 2008 (článok 33 ods. 1).

⁷¹ Článok 2 ods. 2 písm. d) nariadenia EPR

⁷² PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 361

V článku 6 ods. 2 nariadenia sa nachádza špeciálna úprava súdnej príslušnosti pre oblasť spotrebiteľských zmlúv. V prípade, že je žalovaný spotrebiteľom, príslušným súdom bude súd v členskom štáte, v ktorom má žalovaný bydlisko v zmysle článku 59 nariadenia Brusel I. Ide o opätovnú deklaráciu princípu ochrany spotrebiteľa, ktorý už bol jasne vyjadrený v nariadení Brusel I a nariadenie EPR na Brusel iba odkazuje.

2.3.2 Postup podľa nariadenia EPR

Konanie o vydanie platobného rozkazu sa začína na návrh podaný na súd, ktorý je príslušný podľa pravidiel určených nariadením Brusel I. Návrh sa podáva prostredníctvom vzorového tlačiva A, ktoré je uvedené v prílohe č. 1 nariadenia. Aj napriek tomu, že nariadenie použitie tlačiva výslovne neprikazuje, javí sa jeho použitie ako povinné.⁷³ Medzi obsahové náležitosti návrhu na vydanie EPR sú: mená a adresy strán, označenie súdu, výška nároku, žalobný dôvod a popis skutkových okolností, popis dôkazných prostriedkov, vymedzenie cezhraničnej povahy veci, odôvodnenie príslušnosti súdu a pod.⁷⁴ V prípade, že v návrhu neboli splnené podmienky podľa článku 7, poskytne súd žalobcovi za podmienok uvedených v článku 9 príležitosť na doplnenie alebo opravu návrhu. K tomu určí primeranú lehotu.

Nariadenie obsahuje aj právomoc súdu, ktorý má možnosť zmeniť návrh z dôvodu čiastočného nesplnenia požiadaviek, ktoré sú predmetom posudzovania návrhu podľa čl. 8 nariadenia EPR. Zmenený návrh EPR je následne súdom zaslaný navrhovateľovi k prijatiu alebo odmietnutiu. Pokiaľ žalobca návrh súdu prijme, súd vydá európsky platobný rozkaz pre tú časť nároku, ktorá sa týka riadne vyšpecifikovanej a odôvodnenej časti nároku. Ostatnú časť nároku, ktorá nebola priznaná si bude môcť navrhovateľ uplatniť v riadnom civilnom konaní. Ak žalobca návrh súdu odmietne, súd musí návrh na vydanie EPR odmietnuť v celom rozsahu.

V článku 11 EPR ustanovuje všetky prípady, v ktorých súd návrh na vydanie európskeho platobného rozkazu zamietne. Podľa odseku 1 sú dôvodmi pre zamietnutie návrhu nesplnenie požiadavkou kladených na návrh v článkoch 2, 3, 4, 6 a 7 nariadenia, zjavná neopodstatnenosť pohľadávky, ďalej nedodržanie lehoty pre odpoveď, ktorý bola žalobcovi

⁷³ HORÁK, Pavel., ZAVADILOVÁ, Marta. Evropský platební rozkaz a jeho role v českém civilním procesu. *Právní rozhledy*, 2006, roč. 13, č. 22, s. 805

⁷⁴ vid' čl. 7 ods. 2 EPR

ustanovená v súvislosti doplnením, opravou alebo zmenou návrhu. Proti rozhodnutiu o zamietnutí nie je možné podať opravný prostriedok. Na druhej strane však o nároku nie je meritórne rozhodnuté, a preto môže navrhovateľ svoj nárok uplatňovať v novom konaní.⁷⁵

Ak sú splnené všetky podmienky upravené v článku 8 nariadenia, súd vydá európsky platobný rozkaz. Nariadenie vo svojom článku ukladá súdu povinnosť tak uskutočniť čo najskôr, obvykle do 30 dní podania návrhu. Žiaľ nedodržanie tejto poriadkovej lehoty nemá žiadne právne následky. Platobný rozkaz sa vydá na vzorovom tlačive E, ktorý tvorí prílohu V nariadenia. Rozkaz sa spolu s návrhom na vydanie na zasiela žalovanému, ktorý má možnosť najmä napadnúť platobný rozkaz odporom. Čo sa týka spôsobu doručovania európskeho platobného rozkazu, nariadenie odkazuje na predchádzajúci výklad vzťahujúci sa k nariadeniu EET. Nariadenie EPR neustanovuje presné pravidlá doručovania, ale má prebehnúť v súlade s vnútroštátnou úpravou s tým, že musí spĺňať minimálne požiadavky stanovené v nariadení EPR. Nariadenie rozlišuje dve základné formy doručovania:

- doručenie s dokladom o prijatí žalovaným
- doručenie bez dokladu o prijatí žalovaným

Doručenie s dokladom o prijatí je možné osobným doručením, kedy žalovaný potvrdenie o prijatí písomnosti s vyznačeným dňom prijatia podpíše alebo odoprie prijatie zásielky. Nariadenie počíta aj s možnosťou zaslania poštou, kedy po obdržaní zásielky žalovaný odošle naspäť potvrdenie o prijatí s uvedeným dátumom. Nariadenie upravuje aj doručenie elektronickými prostriedkami ako sú telefax alebo e-mail, kedy musí dôjsť opätovnému zaslaniu potvrdenia o prijatí zásielky žalovaným s vyznačeným dátumom prijatia.

Pri doručovaní bez dokladu o prijatí musí byť adresa žalovaného známa s určitosťou (čl. 14 ods. 2). Doručenie sa namiesto dokladu o prijatí preukazuje prostredníctvom (i) dokladu odpísaného príslušnou osobou, ktorá uskutočnila doručenie s uvedením spôsobu doručenia, dátumu doručenia a mena osoby, ktorej bolo doručené alebo (ii) potvrdenia o prijatí osobou, ktorej bol dokument doručený na účely odseku 1 písm. a) a b). Nariadenie rozlišuje nasledovné spôsoby doručenia:

- a) osobné doručenie na adresu žalovaného osobám, ktoré s ním žijú v spoločnej domácnosti alebo tam sú zamestnané

⁷⁵ HORÁK, Pavel., ZAVADILOVÁ, Marta. Evropský platební rozkaz a jeho role v českém civilním procesu. *Právní rozhledy*, 2006, roč. 13, č. 22, s. 806

- b) osobným doručením do prevádzkarne žalovaného osobám, ktoré žalovaný zamestnáva za predpokladu, že žalovaný je živnostník alebo právnická osoba
- c) uloženie do poštovej schránky žalovaného
- d) uloženie platobného rozkazu na pošte alebo na inom štátnom úrade a vloženie písomného oznámenia o tomto uložení do poštovej schránky žalovaného za predpokladu, že dokument je jasne označený ako dokument súdu alebo že je v dokumente uvedené, že doručenie sa na základe uvedeného oznámenia považuje za uskutočnené a začínajú bežať lehoty
- e) doručením poštou bez potvrdenia, pokiaľ má žalovaný adresu v členskom štáte pôvodu
- f) doručenie elektronickými prostriedkami s automatickým potvrdením o doručení za predpokladu, že žalovaná strana výslovne tento spôsob doručenia dopredu prijala

2.3.3 Právomoc súdu

Medzinárodná právomoc súdu v konaní o európskom platobnom rozkaze je upravená v článku 6 nariadenia a to tým, že právomoc sa určí v súlade s príslušnými pravidlami práva členského štátu, najmä s nariadením Brusel I.

Nariadenie Brusel I upravuje právomoc:

- a) všeobecnú
- b) alternatívnu
- c) špeciálnu
- d) výlučnú
- e) založenú dohodou strán
- f) založenú na základe začatého konania

Základnou zásadou pre určenie **všeobecnej právomoci** je pravidlo, podľa ktorého osoby s bydliskom na území niektorého členského štátu môžu byť žalované iba pred súdom tohto členského štátu, a to bez ohľadu na štátnu príslušnosť. Bydlisko je upravené v článkoch 59 a 60 nariadenia Brusel. V drvivej väčšine prípadov sa v prípade fyzických osôb bude jednať o adresu trvalého bydliska alebo miesta podnikania. Treba upozorniť na fakt, že pravidlá pre stanovenie bydliska sú zverené vnútroštátnym právam členských štátov a z toho dôvodu môžu do úvahy pripadať aj iné alternatívy. Podľa Rozehnalovej je výklad termínu značne rozdielny a zahŕňa rôzne situácie.⁷⁶ U právnických osôb je Nariadenie Brusel I konkrétnejšie a uvádza adresu sídla, ústredia alebo hlavnej prevádzkarne.

⁷⁶ ROZEHNALOVÁ, N., TÝČ, V. *Evropský justiční prostor (v civilních otázkách)*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. s. 197.

Alternatívna právomoc je daná v prípade ak predmet sporu tvorí nárok zo zmluvy. Príslušný na vydanie európskeho platobného rozkazu môže byť tiež súd miesta, kde záväzok bol alebo mal byť splnený. V danom článku sú riešené aj konkrétnejšie prípady. Napríklad v prípade predaja tovaru môže byť príslušným súd miesta, kde mal byť tovar dodaný, u služieb, kde služby boli alebo mali byť poskytnuté. U práva na výživné je možné vybrať súd miesta bydliska osoby oprávnenej na výživné.

Čl. 6 je ďalej možné aplikovať aj v situáciách kedy je žalovaných viac osôb súčasne. V prípade záujmu navrhovateľa na vydanie EPR proti osobám s bydliskom v rôznych členských krajinách je teda navrhovateľovi daná možnosť výberu súdu, ktorý mu najviac vyhovuje.

Špeciálna právomoc je riešená vo veciach spotrebiteľských zmlúv. Spotrebiteľ môže v zmysle tejto úpravy podať návrh na súde, kde má bydlisko jeho zmluvný partner ale aj u súdu, kde má on sám bydlisko. Opačne zmluvný partner môže podať návrh len u súdu príslušnom podľa miesta bydliska spotrebiteľa.

Vo veciach individuálnych pracovných zmlúv, sa právomoc súdu určí nasledovne:

- ak je žalovaným zamestnávateľ, príslušným súdom je súd štátu sídla zamestnávateľa ako aj súd obvyklého výkonu práce zamestnanec alebo kde sa nachádza prevádzkareň zamestnávateľa
- ak je žalovaným zamestnanec, príslušným na konanie je súd, v ktorom má zamestnanec bydlisko

Výlučná právomoc majú sudy bez ohľadu na bydlisko v konaniach:

- 1) ktorých predmetom sú vecné práva k nehnuteľnosti alebo nájom nehnuteľnosti, na konanie sú oprávnené súdy štátu, v ktorom sa majetok nachádza
- 2) ktorých predmetom je platnosť zriadenia, neplatnosť alebo zánik obchodných spoločností alebo iných právnických osôb alebo združení FO alebo PO, na konanie sú oprávnené súdy, v ktorých má daná PO sídlo
- 3) ktorých predmetom je platnosť zápisov do verejného registra, na konanie sú oprávnené súdy členského štátu, v ktorom sa vedie register
- 4) týkajúcich sa registrácie alebo platnosti patentov, ochranných známok, priemyselných vzorov alebo iných práv, ktoré sa musia registrovať, na konanie sú oprávnené súdy členského štátu, v ktorom sa žiada o registráciu
- 5) o výkon rozsudku, na konanie sú oprávnené súdy členského štátu, v ktorom sa rozsudok vykonal alebo má vykonať

Ďalej sa účastníci zmluvy, z ktorých aspoň jeden má bydlisko v členskom štáte, môžu dohodnúť, že súd má právomoc na riešenie sporov, ktoré vznikli alebo vzniknú v súvislosti s konkrétnym právnym vzťahom. Okrem právomoci uvedených v predchádzajúcich ustanoveniach má právomoc súd členského štátu vtedy, ak sa žalovaný zúčastní konania. Toto pravidlo sa neuplatní, ak sa žalovaný zúčastní konania, len aby namietol absenciu právomoci, alebo ak má iný súd výlučnú právomoc.

2.3.4 Opravné prostriedky

Odpor je základným prostriedkom, ktorým sa môže odporca brániť proti vydanému európskemu platobnému rozkazu. Úprava odporu je obsiahnutá v článkoch 16 a 17 nariadenia. Odporca podáva odpor na súde, ktorý vydal EPR na vzorovom formulári typu F uvedeného v prílohe VI nariadenia. Odpor je však možné podať aj inou písomnou formou, ak je z nej jednoznačne vyjadrené, že sa jedná o odpor. Odpor sa podáva v listinnej podobe alebo pomocou iných komunikačných prostriedkov vrátane elektronických, ktoré daný členský štát pôvodu uznáva a ktoré má súd k dispozícii (článok 16 ods. 4 nariadenia EPR). Nariadenie stanovuje lehotu na podanie odporu na 30 dní odo dňa doručenia platobného rozkazu. Odporca nie je povinný uviesť v odpore akékoľvek dôvody alebo iné dôkazné prostriedky. Vo formulári mu takáto možnosť ani daná nie je. Môže ale uviesť iné skutočnosti. Podanie odporu v 30-dňovej lehote bude mať za následok automatické pokračovanie v bežnom občianskom súdnom konaní podľa vnútroštátneho práva členského štátu pôvodu. Samozrejme za predpokladu, že žalobca nevyužil dodatok č. 2 formulára A, v ktorom uviedol, že nemá záujem na prevedení konania po podaní odporu odporcom. V prípade využitia tohto dodatku celé konanie končí. Žalobca je o podaní odporu informovaný a v následnom súdnom konaní to, že sa domáhal svojho nároku prostredníctvom EPR nemá na jeho postavenie žiadny vplyv.

Nariadenie okrem odporu rozlišuje v článku 20 aj inštitút **preskúmania vo výnimočných prípadoch**, na ktorý má žalovaný nárok po uplynutí lehoty na podanie odporu. Preskúmanie sa týka doručenia bez dokladu o prijatí podľa článku 14 nariadenia, ktoré nebolo bez akéhokoľvek zavinenia odporcu uskutočnené včas, aby si mohol pripraviť obhajobu alebo odporcovi bolo zabránené namietat' proti pohľadávke z dôvodu vyššej moci, alebo z dôvodu mimoriadnych okolností bez jeho vlastného zavinenia. V týchto prípadoch je odporca povinný podať opravný prostriedok bezodkladne po tom, čo mu to objektívne možnosti dovolili. Poslednou možnosťou podania opravného prostriedku je, ak bol platobný rozkaz s ohľadom

na požiadavky stanovené nariadením vydaný zjavne chybne alebo z dôvodu iných výnimočných okolností. Pokiaľ súd odmietne žiadosti vyhovieť, zostáva platobný rozkaz naďalej v platnosti, na druhej strane ak jej vyhovie, prehlási rozkaz za neplatný. Proti uzneseniu, ktorým súd vyhovie žiadosti o preskúmanie nie je prípustné odvolanie.

2.3.5 Vykonateľnosť EPR

Ak v ustanovenej lehote nebol na súd pôvodu odpor doručený, súd bezodkladne vyhlási EPR za vykonateľný prostredníctvom vzorového tlačiva G uvedeného v prílohe VII nariadenia a overí deň doručenia. Súd zašle vykonateľný EPR navrhovateľovi.

Vykonateľný EPR sa uzná a vykoná v iných členských štátoch bez potreby doložky vykonateľnosti a bez akejkoľvek možnosti namietat' proti jeho uznaniu.

EPR vydaný v jednom členskom štáte, ktorý sa stal vykonateľným, by sa mal na účely výkonu považovať za rozkaz vydaný v členskom štáte, v ktorom sa o výkon žiada. Vzájomná dôvera vo výkon spravodlivosti v členských štátoch odôvodňuje, aby súd jedného členského štátu zhodnotil to, či sú splnené všetky podmienky pre vydanie EPR, aby EPR mohol byť vykonaný vo všetkých ostatných členských štátoch bez súdneho preskúmania správneho uplatnenia minimálnych procesných požiadaviek v tom členskom štáte, v ktorom má byť vykonaný. Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia nariadenia, najmä minimálne požiadavky, by sa mali konania o výkone EPR spravovať vnútroštátnym právom.

2.3.6 Výkon EPR

Výkon EPR sa riadi právom členského štátu výkonu. V členskom štáte výkonu sa za žiadnych okolností nesmie skúmať vecná stránka EPR.

Na účely výkonu v inom členskom štáte musí navrhovateľ predložiť príslušným orgánom členského štátu:

- vyhotovenie EPR potvrdeného súdom pôvodu za vykonateľný, ktoré spĺňa potrebné podmienky na zistenie jeho pravosti,
- v prípade potreby preklad EPR do úradného jazyka členského štátu výkonu (preklad vyhlásenia o vykonateľnosti sa nevyžaduje)

Výkon sa v členskom štáte výkonu môže odmietnuť len v maximálne obmedzených prípadoch kedy by bol vedený špekulatívne, vtedy ak je nezlučiteľný so skorším rozhodnutím v akomkoľvek členskom štáte alebo v tretej krajine, za predpokladu, že:

- už odporca dlh uhradil, alebo
- skoršie rozhodnutie sa týkalo toho istého predmetu sporu medzi tými istými stranami, spĺňa podmienky potrebné pre jeho uznanie a námietka *res iudicata* sa nemohla vzniesť v súdnom konaní v členskom štáte pôvodu.

V prípade ak žalovaný uhradí iba časť vymáhaného plnenia, súd zamietne výkon iba v tejto časti. A ako už bolo povedané, v žiadnom prípade nesmie byť v členskom štáte výkonu EPR preskúmaný vo veci samej.

Ak žalovaný požiada o preskúmanie rozhodnutia o EPR, príslušný súd členského štátu výkonu môže na návrh povinného vykonávacie konanie obmedziť na ochranné opatrenia alebo podmieniť výkon zložením istoty, ktorú sám určí, alebo za mimoriadnych okolností vykonávacie konanie zastaviť.⁷⁷

V ďalšom sa aj na výkon EPR budú vzťahovať právne predpisy členského štátu výkonu. Keďže uvedené dôvody na odmietnutie výkonu EPR je možné prakticky zistiť iba z obrany povinného, je ale potrebné vyvodit' záver, že na iné dôvody pre odmietnutie výkonu rozhodnutia štátom výkonu v rámci akéhokoľvek procesného úkonu povinného by sa nemalo prihliadať. Opačný postup by bol v rozpore s účelom nariadenia o EPR.

2.3.7 Prax a budúcnosť európskeho platobného rozkazu

Možno povedať, že nariadenie o EPR je ešte mladé a prax ešte len ukáže ako sa bude skutočne využívať. Veľký nedostatok úpravy EPR ale spočíva vo vytýkanej absencii stanovenia lehoty pre jeho vydanie súdom po doručení návrhu, čo bude navrhovateľov isto zväzdať k využívaniu riadnych návrhov na začatie konania podľa štátu konania, samozrejme ak pri takých konaniach je zavedená lehota na súdne rozhodnutie ako napríklad v Slovenskej republike, navyše ak táto lehota je ešte kratšia a v praxi súdov členského štátu sa aj naozaj dodržiava. Na druhej strane výhodou EPR má byť zjednodušenie výkonu rozhodnutia v inom členskom štáte, o ktorú výhodu navrhovateľ hoc v kratšom konaní podľa predpisov štátu konania zrejme príde a v konečnom dôsledku môže trvať vymáhanie jeho práv v porovnaní s konaním o EPR, ak by v ňom bol úspešný, dlhšie.

Okrem toho si nemožno nevšimnúť znova to, že EPR nájde svoje uplatnenie v praxi opäť iba pri sporoch, kde odporca nebude aktívny, pretože v prípade podania odporu voči EPR sa tento automaticky zrušuje a podaním návrhu na vydanie EPR navrhovateľ pritom žiadnu výhodu nezískal.

Rozdiel oproti ETT je preto treba vidieť v tom, že kým ETT umožňuje vyhnúť sa aplikácii nariadenia Brusel I po dosiahnutí právoplatného rozhodnutia v určitom spore, EPR to umožňuje dopredu, ale iba pokiaľ sa ukáže, že

⁷⁷ Článok 23 nariadenia EPR

odporca bude v konaní nečinný. Oproti ETT bude ale pri EPR dosiahnutie exekučného titulu so všetkými náležitosťami (potvrdeniami súdu) jednoznačne kratšie, pretože súd opatrí doložkou vykonateľnosti EPR v konaní vedenom pod spisovou značkou, pod ktorou sa viedlo konanie o jeho vydanie, čo je pri priemernej znalosti konania súdov logicky oveľa rýchlejšie ako v osobitnom konaní o ETT vedenom po ukončení predchádzajúceho sporového konania.

Reálne dosiahnuteľným cieľom nariadenia EPR preto mohlo byť ďalšie skrátenie vymoženía pohľadávky s medzinárodným prvkom v okruhu vzťahov a prípadov porovnateľnom s okruhom vzťahov a prípadov podľa nariadenia o ETT.

Teoretický prínos nariadenia EPR je preto tiež jednoznačný, lebo aj tu možno konštatovať, že v určitých situáciách sa odbúrala potreba realizácie konania o vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia podľa nariadenia Brusel I. Prakticky však aj po zavedení nariadenia EPR ostáva vo väčšine prípadov stále potreba konania podľa nariadenia Brusel I.

2.4 EDN

Zatiaľ poslednou snahou legislatívy EU o úpravu vzťahov pri vymáhaní pohľadávok s medzinárodným prvkom je Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007, ktorým sa ustanovuje Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu – EDN.

Cieľom nariadenia EDN je zjednodušenie a zrýchlenie konania vo veciach s nízkou hodnotou sporu v cezhraničných sporoch a zníženie nákladov. Nariadenie ďalej odstraňuje sekundárne konania potrebné na uznávanie a výkon rozsudkov, ktoré boli vydané v európskom konaní vo veciach s nízkou hodnotou sporu v jednom členskom štáte, v iných členských štátoch.

2.4.1 Pôsobnosť

Svojím rozsahom z hľadiska vecnej pôsobnosti sa nariadenie EDN vzťahuje na občianske a obchodné veci pri cezhraničných sporoch bez ohľadu na povahu súdu, v prípadoch v ktorých hodnota pohľadávky v čase doručenia tlačiva príslušnému súdu nepresahuje 2.000,- EUR bez úrokov, výdavkov a nákladov. Nariadenie sa obdobne ako Brusel I a EET nevzťahuje na daňové, colné ani správne veci ani na zodpovednosť štátu za konanie alebo nečinnosť pri výkone štátnej moci („*acta iure imperii*“).⁷⁸ Okrem uvedených vecí sa však nariadenie EDN nevzťahuje ani na taxatívne vymedzené veci týkajúce sa osobného stavu alebo právnej spôsobilosti FO, konkurzného konania, súdnych zmierov, sociálneho zabezpečenia, rozhodcovského konania, pracovného práva a pod.⁷⁹ Cezhraničným sporom je rovnako ako u EPR taký spor, v ktorom má aspoň jeden z účastníkov bydlisko alebo obvyklý pobyt v členskom štáte inom ako v členskom štáte súdu konajúceho vo veci. Z časového hľadiska je nariadenie EDN účinné od 1.1.2009 a to pre všetky členské štáty s výnimkou Dánska.

Vymoženie drobných pohľadávok je väčšinou pomerne finančne a časovo náročné, pričom v prípade prítomnosti medzinárodného prvku sa celá vec ešte viac komplikuje.⁸⁰ Postupom času boli v niektorých štátoch zavedené špeciálne pravidlá týkajúce sa drobných nárokov, čo bolo následne potrebné upraviť aj v prípade cezhraničných sporov premietnutím do európskej právnej úpravy.

2.4.2 Európske konanie o drobných nárokoch

Európske konanie o drobných nárokoch sa začína podaním vzorového formulára príslušnému súdu žalobcom (príslušnosť sa určuje prostredníctvom národných úprav). Vo formulári (ten je prílohou č. 1 nariadenia) sa uvedie, či ide o peňažitý nárok alebo sa špecifikuje iný nárok žalobcu a odhadovaná hodnota nároku. Pri nepeňažitom nároku je treba rovnako uviesť, či je uplatňovaný nárok na náhradu škody pre prípad, že by pôvodný nárok nebolo možné uspokojiť. Pokiaľ je formulár vyplnený nedostatočne alebo neúplne, súd umožní

⁷⁸ bližšie článok 1 a 2 nariadenia EDN

⁷⁹ pre úplný taxatívny výpočet pozri bližšie článok 2 nariadenia EDN

⁸⁰ BOHŮNOVÁ, Petra., KAPITÁN, Zdeněk. Systém uznání a výkonu cizích soudních rozhodnutí. *Právní fórum*, 2008, roč. 5, č. 6, s. 232

nápravu v primeranej lehote. Ak v danej lehote žalobca chyby neodstráni, prípadne bude nárok zjavne neopodstatnený, súd návrh zamietne.⁸¹

V prípade, ak sú splnené všetky podmienky pre pripustenie žaloby, je v zmysle článku 5 nariadenia vyrozumený žalovaný. Ten má možnosť reagovať vyplnením tlačiva na odpoveď spolu s prípadnými dokladmi podporujúcimi jeho tvrdenia naspäť súdu. Následne po tom, čo je súdu doručená odpoveď žalovaného, vydá do 30 dní rozhodnutie alebo si vyžiada ďalšie dôkazy, vykoná dokazovanie, nariadi ústne pojednávanie a pod. V prípade ak je vedené ústne pojednávanie, môže byť vedené formou videokonferencie alebo prostredníctvom iných komunikačných technológií.⁸² Tieto moderné prostriedky sú využívané najmä za účelom šetrenia finančných prostriedkov účastníkov. V otázke ohľadne doručovania nariadenie v čl. 13 odkazuje na nariadenie EET.

Pokiaľ má dôjsť k meritórnemu rozhodnutiu je stranám umožnené použitie opravných prostriedkov. Oprávnené je podanie iba takých opravných prostriedkov, ktoré sú v členskom štáte rozhodujúceho súdu umožnené a o ktorých členský štát informoval Komisiu. Rovnako ako nariadenia EET a EPR aj nariadenie EDN upravuje v článku 18 minimálne požiadavky na preskúmanie rozsudku. Tieto je možné aplikovať v prípade vadného doručovania, vis maior a pod.⁸³

2.4.3 Uznanie a výkon podľa EDN

Rozsudok vydaný v členskom štáte podľa pravidiel nariadenia EDN je obdobne ako EPR v ostatných členských štátoch vykonateľný bez potreby prehlásenia vykonateľnosti a bez možnosti akejkoľvek možnosti namietať jeho uznanie.⁸⁴

K začatiu vykonávacieho konania je potrebné, aby oprávnený predložil:

- a) kópiu rozsudku, ktorá spĺňa podmienky potrebné na preukázanie jeho pravosti
- b) kópiu potvrdenia o vykonateľnosti, ktoré je vydané na špeciálnom tlačive (D uvedené v prílohe IV nariadenia)

Vykonávacie konanie sa v zmysle článku 21 ods. 1 nariadenia riadi právom členského štátu výkonu. V nasledujúcom článku 22 sa nariadenie zaoberá inštitútom zamietnutia výkonu, ktorý je najmä pri taxatívnom vymedzení predpokladov vo veľkej miere podobný s EPR ako aj ETT. Výkon teda môže byť na návrh odporcu príslušným súdom zamietnutý v prípade, ak by sa predošlý rozsudok týkal toho istého sporu medzi tými istými stranami, bol vydaný v členskom štáte výkonu a nezlučiteľnosť nebola a nemohla byť vznesená ako námietka v konaní súdu. Ak jedna strana sporu napadla vydaný rozsudok alebo ak strana podala návrh na jeho preskúmanie v zmysle čl. 18, príslušný súd môže obmedziť vykonávacie konanie na ochranné opatrenia, podmieniť výkon poskytnutím takej záruky, akú stanoví alebo za výnimočných okolností vykonávacie konanie prerušiť.

⁸¹ bližšie článok 4, body 1 -5 nariadenia EDN

⁸² viď článok 8 nariadenia EDN

⁸³ bližšie pozri článok 18 nariadenia EDN

⁸⁴ článok 20 ods. 1 nariadenia EDN

2.4.4 Prax a budúcnosť Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu

EDN ako prvé nariadenie z právnej úpravy EU prináša titul na výkon rozhodnutia v inom členskom štáte ako štáte súdneho konania, bez potreby konania o uznanie vykonateľnosti rozhodnutia podľa nariadenia Brusel I aj v takom prípade, že sa odporca voči uplatnenému nároku aktívne bránil podaním vyjadrenia vo veci samej podaním námietok, ktoré môžu mať či už skutkový alebo aj právny charakter.

Prínos nariadenia EDN, ako vidno aj zo záverov prechádzajúcich častí tejto práce, je teda úplne priekopnícky, pre veriteľov v dobrom slova zmysle. Z nariadenia EDN tak vyplýva, že záruky zákonnosti konania poskytované dlžníkom procese konania EDN sú dostatočné a nie je dôvod pre zachovanie ďalších záruk zákonnosti v konaní o uznanie vykonateľnosti podľa nariadenia Brusel I, ktorého koncepcia sa prijatím nariadenia EDN stáva automaticky prekonanou.

Keďže obhajovať potrebu konania o uznanie vykonateľnosti podľa nariadenia Brusel I pri sporoch týkajúcich sa vyšších nárokov, ako upravených nariadením EDN bude čím ďalej len náročnejšie čo nevyhnutne vyplýva z právom EU už uznanej zásady ochrany pred diskrimináciou, možno dôvodne predpokladať, že v budúcnosti by sa konanie, ktorého výsledkom bude titul na výkon rozhodnutia v akomkoľvek členskom štáte EU, malo rozšíriť na všetky bez ohľadu na hodnotu sporu.

C/ Záver

3.1 Porovnanie inštitútu uznania cudzieho rozhodnutia a jeho výkonu podľa jednotlivých nariadení

Okrem už uvedených porovnaní, vo všeobecnosti môžeme povedať, že všetky skúmané nariadenia operujú s inštitútom tzv. automatického uznania, t.j. k uznaniu sa len prihladne bez potreby vedenia ďalšieho zvláštneho konania (viď čl. 33 Brusel I, čl. 5 EET, čl. 19 EPR a čl. 20 EDN).

Na druhej strane však takáto zhoda pri uznaní cudzích rozhodnutí podľa všetkých nariadení nie je až taká jednoznačná a možno si všimnúť, že iba v prípade EDN je výslovne stanovené, že rozhodnutie EDN sa uznáva bez potreby doložky vykonateľnosti a bez akejkoľvek možnosti namietat' proti jeho uznaniu. Rozhodnutie EDN je teda v iných štátoch ako štáte konania uznané už predtým ako sa stane vykonateľným, resp. aj bez potvrdenia o jeho vykonateľnosti. Ani pri rozhodnutí EDN však jeho výkon v cudzom štáte bez potvrdenia o jeho vykonateľnosti možný nebude. Na rozdiel od EDN uznanie EPR a EET bez nadobudnutia ich vykonateľnosti neprichádza do úvahy. Aj pri EPR a EET je síce vylúčená možnosť napadnutia uznania, avšak až keď je predmetné rozhodnutie vykonateľné, t.j. proti vydanému rozhodnutiu nebol v lehote podaný odpor alebo iný opravný prostriedok (viď jednotlivé state). Ide ale iba o teoretické rozdiely, lebo takáto úprava je pri EPR logická vzhľadom na povahu rozkazného konania o aké tu ide, kedy je EPR vydaný bez možnosti povinného sa k rozhodovanej veci vyjadriť.

Aj pre rozhodnutie uznané ako európsky exekučný titul teda platí, že jeho uznanie nemôže byť napadnuté (t.j. podaný protest). Treba však pripomenúť, že rozhodnutie EET je uznané iba v tom prípade, ak bolo potvrdené ako európsky exekučný titul, ex post vo vzťahu k samotnému konaniu. Z toho dôvodu nie je preto uznanie rozhodnutia v rámci režimu EET považované za automatické.

Brusel I je výslovne založený na automatickom uznaní cudzích súdnych rozhodnutí, ale v inom slova zmysle. V rámci režimu nariadenia Brusel I súd sám posúdi uznateľnosť rozhodnutia bez vydania zvláštneho výroku avšak na rozdiel od ostatných nariadení obsahuje taxatívny výpočet dôvodov po splnení ktorých rozhodnutie neuzná.⁸⁵ To však rozhodne nemožno tvrdiť o uznaní vykonateľnosti podľa tohto nariadenia. Okrem toho je tu aj jeden z dôvodov neuznania rozhodnutia podľa nariadenia Brusel I, ktorý sa do novších nariadení nezpracoval a tým je rozpor s verejným poriadkom (čl. 34 ods. 1). Ten predstavuje akúsi záchrannú brzdu v situáciách, kedy by uznanie rozhodnutia bolo v rozpore so základnými zásadami štátu uznania⁸⁶, čo ale bráni rýchlosti a efektívnosti vymáhania pohľadávok s cezhraničným prvkom, keďže je to pojem pomerne všeobecný a zameraný na ochranu dlžníka, nie veriteľa, ktorá sa v čase svetovej finančnej krízy pochopiteľne skôr proklamuje. Ďalšou výnimkou z pohľadu Brusel I je možnosť navrhnúť, aby súd výslovne rozhodol o uznaní cudzieho rozhodnutia v štáte výkonu.

⁸⁵ Treba podotknúť, že väčšina dôvodov je v ostaných nariadeniach obsiahnutá ako dôvody na preskúmanie, zastavenie, obmedzenie alebo zamietnutie výkonu

⁸⁶ ZVOLSKÝ, Ladislav. Evropský exekuční titul pro nesporné nároky. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 2, s. 36

Už v predchádzajúcich častiach bolo poukázané na skutočnosť, že vykonávacie konanie sa riadi vnútroštátnym právom členského štátu výkonu. Aj keď túto skutočnosť proklamujú všetky riešené nariadenia, všetky obsahujú pravidlá regulujúce prípady možného zamietnutia, zastavenia či obmedzenia výkonu, ktoré sú pre súdy členských štátov zaväzujúce.

Zamietnutie výkonu rozhodnutia je v prípade nariadení EET, EPR a EDN spojené len s prekážkou veci právoplatne rozhodutej (*res iudicatae*). Súd je povinný na návrh povinného túto okolnosť akceptovať a zamietnuť výkon rozhodnutia. Nariadenie Brusel I upravuje túto otázku nesporne širšie a umožňuje dlžníkovi sa voči výkonu brániť v rámci opravných prostriedkov proti rozhodnutiu o prehlásení vykonateľnosti. Bližší rozbor podmienok, za akých je možné výkon rozhodnutia zamietnuť, zastaviť alebo obmedziť ale bol obsahom predchádzajúcich kapitol, na ktoré tu je možné poukázať len v krátkosti.

3.2 Zhrnutie hlavných rozdielov medzi procesnými postupmi výkonu cudzieho rozhodnutia podľa jednotlivých nariadení

Snaha o bližšie obnaženie rozdielov v povahe rozhodnutí podľa jednotlivých skúmaných nariadení a postupoch, ktoré je potrebné pri nich uskutočniť by mala byť zachytená v predchádzajúcich častiach tejto práce.

Všeobecne je možné zhrnúť, že hlavným rozdielom skúmaných nariadení je potreba v konaní o prehlásení vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia v štáte výkonu rozhodnutia.

Inštitút konania o prehlásení vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia v štáte výkonu sa z uvedených nariadení nachádza iba v nariadení Brusel I. Ako už bolo spomenuté v predchádzajúcich častiach práce, ide o zvláštne konanie, ktoré tvorí akýsi medzistupeň medzi prvostupňovým a vykonávacím konaním. Hlavnou črtou a prínosom ostatných troch nariadení (EET, EPR a EDN) je to, že v procesoch podľa ich ustanovení sa potreba takého konania vypustila.

Práve upustenie od konania o prehlásení vykonateľnosti v štáte výkonu rozhodnutia bolo hlavným dôvodom vzniku prvého z rady troch nariadení po Brusel I, ktoré mali vzťahy podľa neho modifikovať do pre prax prijateľnejšej formy – nariadenia EET. Aj napriek tomu však nie je možné tvrdiť, že nariadenie EET priamo deklaruje uznanie a vykonateľnosť cudzieho rozhodnutia v štáte výkonu bez akýchkoľvek procesných krokov, keďže cudzie rozhodnutie musí byť podľa nariadenia EET potvrdené ako európsky exekučný titul. Až na základe toho sa už vydané rozhodnutie stane priamo vykonateľné aj v cudzom členskom štáte výkonu bez nutnosti viesť v takomto štáte akékoľvek následné konanie. Z uvedeného vyplýva, že určitým spôsobom má potvrdenie EET a konanie o prehlásení vykonateľnosti podobné črty. Základným rozdielom však je, že o prehlásení vykonateľnosti rozhoduje súd štátu výkonu, zatiaľ čo o potvrdení rozhodnutia ako EET rozhoduje súd členského štátu pôvodu.⁸⁷ A ďalším zásadným rozdielom je, že proti prehlásení o vykonateľnosti je možné podať opravný prostriedok, zatiaľ čo proti potvrdeniu rozhodnutia ako EET takúto možnosť právna úprava nepripúšťa (výnimkou je iba žiadosť o jeho zrušenie podľa čl. 10 ods. 1 písm. b) EET).

⁸⁷ VAŠKE, V. *Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice*. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 202

Rovnako ako v nariadení EET, následne aj v nariadeniach EPR a EDN ostalo logicky konanie o prehlásení vykonateľnosti rozhodnutia v štáte výkonu vypustené. Na rozdiel od EET však pri EPR a EDN skutočne nie je potreba vykonať žiadne ďalšie konanie (t.j. nie je potrebné následné potvrdenie už vydaného cudzieho rozhodnutia v osobitnom konaní ako tomu stále je pri nariadení EET).

Ako bolo uvedené v predchádzajúcich častiach nariadenie EPR prinieslo možnosť dosiahnutia rozhodnutia, ktoré je možné vykonať v inom štáte EU podľa procesného predpisu EU (EET upravuje len osvedčenie rozhodnutia vydaného podľa procesných predpisov štátu konania) ale zachovalo svoje opodstatnenie iba v prípadoch kedy sa dlžník voči uplatňovanému nároku kvalifikovane nebránil. Toto prelomovým spôsobom odstránilo až nariadenie EDN, ktoré sa síce vzťahuje iba na spory s nízkou hodnotou vecí, ale vytvára neodškriepiteľný priestor na ďalšie zjednodušenie výkonu cudzích rozhodnutí v EU v jeho duchu.

3.3 Zjednodušenie výkonu cudzích rozhodnutí v EU

Už z úvodných myšlienok a z historického vývoja právnej úpravy uznania a výkonu cudzích súdnych rozhodnutí je možné jasne vidieť snahu EU o zjednodušenie tohto procesu. Otázkou však ostáva, či je táto snaha v praxi skutočne naplnená a to aj z pohľadu prínosov, ktoré nové nariadenia EU do tejto oblasti ako bolo uvedené rozhodne priniesli.

Už v predchádzajúcich častiach práce bola vyjadrená myšlienka, že EET, EPR a EDT sú svojou povahou zjednodušujúcimi predpismi vo vzťahu k nariadeniu Brusel I, keďže všetky upravujú výhradne otázky súvisiace s uznaním a výkonom súdnych rozhodnutí s medzinárodným prvkom a všetky vo vzťahu k nariadeniu Brusel I reštriktívnym spôsobom.

Veriteľ v prípade Brusel I musí počítať s konaním o prehlásení vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia, ktoré je vedené pred súdom členského štátu výkonu a ktoré so sebou často nesie určité finančné a časové komplikácie. Na druhej strane EET, EPR a EDT žiadne takéto konanie nevyžadujú, aj keď pre výkon rozhodnutia podľa nariadenia o EET v jeho režime je potrebné predchádzajúce rozhodnutie vydané v cudzom štáte potvrdiť ako EET a EPR a EDN je potrebné doložiť vyhlásením súdu štátu konania o ich vykonateľnosti. Výhodou EPR a EDN je, že uvedené potvrdenie vydáva súd členského štátu pôvodu, t.j. súd ktorý je s prípadom oboznámený a ktorý iba preskúma splnenie podmienok, ktorých naplnenie si vydanie potvrdenia vyžaduje.

Zhrnutím je možné povedať, že procesný krok v podobe potvrdenia rozhodnutia ako EET, či dosiahnutie rozhodnutia EPR a EDN je jednoduchší ako konanie podľa nariadenia Brusel I a navyše poskytuje takmer úplnú istotu, že rozhodnutie bude v cudzom štáte vykonané bez možnosti dlžníka sa takémuto výkonu ďalej brániť.

Toto teda prvý krát prinieslo nariadenie EET.

Aj nariadenie o EPR je možné kvalifikovať ako nariadenie, ktoré ďalej zjednodušilo uznanie a výkon súdnych rozhodnutí vo vzťahu k nariadeniu Brusel I. Zjednodušenie prináša v tom, že pri postupe podľa neho odpadá potreba vykonania konania podľa procesných predpisov štátu konania. Využitie európskeho platobného rozkazu

je preto potrebné zväziť už v prvostupňovom konaní, z dôvodu, že ak už bolo vydané klasické rozhodnutie, neprichádza už v úvahu využitie pravidiel podľa nariadenia EPR.

Nariadenie EPR sa ale špecializuje iba na uznanie a výkon platobných rozkazov a nie na širší okruh rozhodnutí čo je jeho zjavným obmedzením aj čo sa týka skutočného prínosu do praxe. Okrem toho najväčšou výhodou rozkazného konania by mala byť rýchlosť a keďže v konaní podľa nariadenia EPR nie je stanovená záväzná lehota, môže sa použiť tohto inštitútu v konkrétnom prípade minúť účelu a je otázne či sa preto veriteľ nerozhodne pre postup podľa úpravy štátu konania, tak ako bolo poukázané v stati o EPR.

Aj keď to na prvý pohľad nemusí tak vyzeráť, aj nariadenie EDN výkon cudzích rozhodnutí v EU len zjednodušuje.

Môže sa síce zdať, že konanie podľa nariadenia EDN je zložitejšie ako podľa EPR či ETT, už len preto, že sa v ňom vykonáva dokazovanie, pojednávania a je možné využívanie opravných prostriedkov, no v skutočnosti je jeho prínos pre zjednodušenie výkonu cudzích rozhodnutí prevratný. Až ním odpadla potreba konania o vykonateľnosti podľa nariadenia Brusel I v štáte výkonu rozhodnutia aj pokiaľ sa dlžník uloženiu jeho povinnosti kvalifikovane bráni.

Z analýzy nariadenia EDN teda vyplýva potreba praxe spočívajúca v ďalšom zjednodušení výkonu cudzích rozhodnutí, spočívajúca v odbúraní potreby aplikácie nariadenia Brusel I v čo najširšom rozsahu, resp. bez obmedzenia.

3.4 Odpovede na vytýčené tézy

Vzhľadom na analýzu a závery tejto práce je k úvodom vytýčeným tézám možné zaujať tieto stanoviská:

- komunitárna úprava prináša nové problémy v podobe interpretačných problémov, nového spôsobu myslenia a špecifického prístupu k zaisteniu právnej úpravy verejnosti, na ktoré nie sme stále dostatočne pripravení – byť pripravený je stav individuálny, je potrebné nechať odpoveď na túto otázku otvorenú, aj keď z tejto práce by malo byť vidno, že v skutočnosti nie je dôvod obávať sa ani problémov pri interpretácii, ani koncepcie nových nariadení a rozhodne nie ani ich prínosu do problematiky ich úpravy
- právo ES prináša jednoduchší, moderný spôsobom uznávania a výkonu cudzích súdnych rozhodnutí – rozhodne áno
- úprava práva ES je nedostatočná a problematická – z časti áno, čo sa nedostatočnosti týka a z časti nie, čo sa týka problematickosti ako charakteristiky úpravy práva ES v skúmanej oblasti

3.5 Vlastný záver

Na základe môjho rozboru niet pochýb, že vstup SR do EU vniesol do medzinárodného práva procesného, t.j. najmä do oblasti uznania a výkonu cudzích súdnych rozhodnutí nový rozmer. Oproti základnej úprave Brusel I regulujúcej oblasť uznania a výkonu cudzích rozhodnutí sú neskoršie úijné predpisy mladšieho dáta a modernejšieho charakteru.

Podstatou práce bolo analyzovať jednotlivé spôsoby riešenia sporov s ohľadom na systém uznania a výkonu cudzieho rozhodnutia, a to všetko na základe podrobného rozboru ich najvýznamnejších právnych prameňov. Týmito sú nariadenie Brusel I, nariadenie EET, nariadenie EPR a nariadenie EDN. U všetkých týchto úprav prácu zaujímal predovšetkým priebeh a dôsledky uznania cudzieho rozhodnutia a dôvody, ktoré môžu viesť k odmietnutiu výkonu takéhoto cudzieho rozhodnutia. Analýza právnej úpravy bola uskutočnená prostredníctvom štúdia pôvodných právnych prameňov, na základe odbornej literatúry a čiastočne aj prostredníctvom judikatúry.

Na základe vykonaného skúmania je možné konštatovať jednoznačne kladný prínos skúmanej právnej úpravy EU, spočívajúci v zjednodušujúcej tendencii vo vývoji od Brusel I až k najnovšiemu nariadeniu EDN, ktorá je pozorovateľná. Na druhej strane treba pomenovať aj nedostatky tak ako boli uvedené, čo pri kritickom zhodnotení zákonodarcu má mať zmysel aj v potenciálnom prínose skúmaných nariadení do budúcnosti, pokiaľ dôjde k odstráneniu obmedzenia ich aplikovateľnosti, na ktoré bolo poukázané, aj skutočne. Zlepšenie efektivity vymáhania pohľadávok s cezhraničným prvkom, pokiaľ sa vo vzťahu k nariadeniu Brusel I neskoršie nariadenia dajú aplikovať je nesporné.

Najvýraznejšie skoky vo vývoji zjednodušovania výkonu rozhodnutí s medzinárodným prvkom v EU nastali určite medzi nariadením Brusel I a nariadením EET, ktoré jednoznačne predznamenovalo smer, ktorým sa bude úijné právo vyvíjať a prijatie nariadenia EDN, ktoré prelomilo aplikovateľnosť nových nariadení v tejto oblasti aj na spory, v ktorých sa odporcovia uloženia povinností aktívne bránia. V tejto súvislosti ale netreba zabúdať ani na nariadenie EPR, ktoré je pre uznanie a výkon cudzích súdnych rozhodnutí tiež kľúčové. Toto nariadenie je špecifické tým, že ako prvé prinášajú zvláštny typ konania, v ktorom sú vydané svojou povahou špeciálne európske exekučné tituly.

Nakoniec je nutné podotknúť, že sa jedná o stále veľmi diskutovanú tému a aj keď výsledky ďalšieho vývoja nie je možné odhadnúť úplne presne, dajú sa aspoň podľa doterajšieho vývoja rozumne predpokladať tak ako bolo uvedené pri záveroch analýzy nariadenia o EDN.

Knižná literatúra:

BENČO J., metodológia vedeckého výskumu, IRIS, Bratislava

DISMAN, M. 2000. Jak se vyrábí sociologická znalost, Praha: Karolinum

GAVORA, P.: Sprievodca metodológiou *kvalitatívneho výskumu*. Bratislava: Regent, 2006

GEIMER R., SCHÜTZE R., Europäischen Zivilverfahrensrecht, Mníchov: C.H.Beck, 2004

HENDL Jan., Úvod do kvalitativního výzkumu. Praha: Karolinum, 1997

KROPHOLLER, J. *Europäisches Zivilprozessrecht, Kommentar zu EuGVÜ und Lugano-Übereinkommen und Europäischem Vollstreckungstitel*. 8. vyd. Frankfurt am Main: Verlag Recht und Wirtschaft, 2005.

PAUKNEROVÁ, M. Evropské mezinárodní právo soukromé. Praha: C.H.Beck, 2008

RAUSCHER, T. (Hrsg.). *Europäisches Zivilprozessrecht. Kommentar*. München: European Law Publishers GmbH, 2004

ROZEHNALOVÁ, N., TÝČ, V., ZÁLESKÝ, R.: Vybrané problémy mezinárodního práva soukromého v justiční praxi, 2. vydání, MU Brno, 2002

ROZEHNALOVÁ, N., TÝČ, V. *Evropský justiční prostor (v civilních otázkách)*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006

STRAUSS A., CORBIN J., Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie, Sdružení podané ruce a nakladatelství Albert, 1999

TICHÝ, L. Základy uznání cizích soudních rozhodnutí v českém a evropském právu. Praha, Univerzita Karlova, 1996

TÝČ V., Evropská unie pro ekonomy, Praha: Linde a.s., 2006

VAŠKE V., Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice. Praha: C.H.Beck, 2007

ZOULÍK, F. In WINTEROVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní. 3. vydání. Praha: Linde, 2004

Časopisecká literatura:

BOHŮNOVÁ, Petra., KAPITÁN, Zdeněk. Systém uznání a výkonu cizích soudních rozhodnutí. *Právní fórum*, 2008, roč. 5, č. 6

Brodec, J. Evropský exekuční titul a Evropský platební rozkaz. *Právník*, 2005, č.9

Doležal V., Pavlová B. Evropský justiční prostor ve věcech civilních. *Právní fórum*, 2006, č. 1.

Eppinger, A. Evropský exekuční titul pro nesporné nároky. *Noviny konkurz a vyrovnání*, 2004, č.4

HORÁK, Pavel., ZAVADILOVÁ, Marta. Evropský platební rozkaz a jeho role v českém civilním procesu. *Právní rozhledy*, 2006, roč. 13, č. 22

Kapitán, Z.: Evropský justiční prostor ve věcech civilních, Část VI., Uznání a výkon rozhodnutí podle nařízení Rady (ES) č. 44/2001, *Právní fórum*, 2005, č. 7

KAPITÁN, Z.: Teorie veřejného pořádku a kritéria jeho použití, *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2004 č. 3

MELICHEROVÁ D., Problematika zavedení evropského exekučního titulu pro nesporné nároky do právního řádu ČR. *Soudce*, 2006, roč. 8, č. 2

Mikulcová, L. Nesporná tvrzení v civilním soudním řízení. *Právní rozhledy*, 2004, č 13

Rozehnalová, N. Evropský justiční prostor ve věcech civilních. *Právní fórum*, 2005, č. 3,

Salač, J. Evropský exekuční titul. Evropské právo, 2003, č. 1

Wagner, R. Die neue EG – Verordnung zum Europäischen Vollstreckungstitel. IPRax, 2005, č. 3

ZVOLSKÝ, Ladislav. Evropský exekuční titul pro nesporné nároky. *Bulletin advokacie*, 2006, roč. 13, č. 2

Judikáty:

Rozhodnutie ESD, sp. zn. C-78/95

Rozhodnutie ESD č. 29/1976 vo veci LTU v. Eurocontrol

Rozhodnutie ESD, vo veci Solo Kleinmotore, C-414/92

Rozhodnutie ESD zo dňa 10.10.1996, sp.zn. C-78/95, vec: Hendriksman & Feyen v. Magenta Druck & Verlag GmbH.

Rozsudok ESD zo dňa 14.10.1976, sp. zn. 29/76, vec: LTU Lufttransportunternehmen v. Eurocontrol.

Rozsudok ESD zo dňa 2.6.1994, sp. zn. C-414/92, vec: Solo Kleinmotoren v. Emilio Boch.

Rozsudok ESD zo dňa 4.2.1988, sp.zn. 145/86, Vec: Horst Ludwig Martin Hoffmann v. Adelheid Krieg

Internetové zdroje

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0175:FIN:CS:HTML>

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0174:FIN:CS:PDF>

www.wikipedie.cz

http://ec.europa.eu/civiljustice/enforce_judgement/enforce_judgement_ec_sk.htm

<http://portal.gov.sk/Portal/sk/Default.aspx?CatID=39&aid=577>

Právne predpisy:

Zákon č. 99/1963 Zb., Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisoch

Zákon č. 40/1964 Zb., Občiansky zákonník v znení neskorších predpisoch

Zákon č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) v znení neskorších predpisoch

Zákon č. 97/1963 Zb., o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom

Zákon č. 71/1992 Zb., o súdnych poplatkoch

Nariadenie Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach

Nariadenie Rady (ES) č. 1346/2000 z 29. mája 2000 o konkurznom konaní

Nariadenie Rady (ES) č. 1206/2001 z 28. mája 2001 o spolupráci medzi súdmi členských štátov pri vykonávaní dôkazov v občianskych a obchodných veciach

Rozhodnutie Rady z 28. mája 2001 o vytvorení Európskej súdnej siete pre občianske a obchodné veci

Smernica Rady 2003/8/ES z 27. januára 2003 o zlepšení prístupu k spravodlivosti pri cezhraničných sporoch ustanovením minimálnych spoločných pravidiel týkajúcich sa právnej pomoci pri takéto sporoch

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 z 11. júla 2007, ktorým sa ustanovuje Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 z 21. apríla 2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky

Zelená kniha o posouzení nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [citováno 10.10.2009].

